

ЙОАХИМ КУПШ КНИГА ЗА ХОНС

Превод от немски: Венцислав Константинов, 1980

chitanka.info

ПРЕДИСЛОВИЕ И БЛАГОСЛОВ

Велики писарю на Главния надзирател Секет от града Ану в областта Хак^[1], през разстоянието на три хилядолетия, приеми моите почитания и благодарност. Ти, стари изеднико, ми харесваш! Не си затварял очи пред нищо, ала си намирал думи за шега, дори когато е трябвало да скърцаш със зъби от гняв. Ти знаеш какво се е случило в онази колиба сред тиквената нива...

„Превеждай вярно, нищо не притурай, нищо не изпускай! Името ми нека потъне в забрава, ала историята ми да пребъде!“

Такава е повелята ти и тя ще бъде изпълнена!

По твое време литературата е имала своите модни безразсъдства, както и по наше време. И аз съм длъжен да се съобразявам с моите съвременници, както и ти си правил с твоите. Затова някои неща не са предадени дословно, но пък са написани по-разбираемо. Та помисли: което за вас е било ясно като бял ден, за нас е тайна, заключена със седем ключалки, а пък което за вас е изглеждало важно, за нас е може би съвсем безинтересно...

Така че на твоята история заемам моите слова и образи. Допълвам я там, където липсват изгубени завинаги страници. Впрочем името „Хонс“ се произнася с гърлено „х“, нали?

А сега почивай в мир в Западния град сред пясъците на пустинята отвъд Мемфис. Ти нямаш пирамида, която да съхрани от ноктите на времето твоята изсъхнала, напоена с благовония мумия. Ала ти имаш твоята история и тя ще запази завинаги жив духа ти!

И тъй, бъди блажен и благословен в своя всевечен живот!

[1] Всички географски наименования се отнасят до областите по поречието на р. Нил от епохата на Древноегипетското царство. — Бел.пр. ↑

РОДОСЛОВИЕТО НА ХОНС

Водопродавецът Нур срещна събирачката на класове Зурка и понеже му допадна, а и тя го хареса, почна да ѝ ходи нощем на гости и да остава при нея. Те бяха щастливи в любовта си и когато над страната прошумя пролетта, двамата намериха брачното си ложе сред тревата и там Зурка прие Нур, както цветето приема пчелата, за да ѝ отдаде своя нектар. А когато тялото ѝ започна да се закръгля, тя пожела детето, което вече шаваше под престилката ѝ, да не се роди в робство — а Нур беше роб — и затова потегли с рибарите надолу по реката към страната Пут да търси колибата на своя баща. Там тя роди Бекед и си възвърна стройната осанка.

Бекед израсна снажен мъжага, стана колар в страната Бухтен и заедно с възлюбената си заживя в град Енад. Разправят, че когато при едно пътуване Бекед трябвало да се раздели с любимата си за няколко седмици, докато тя сладко спяла в нощта преди заминаването, той поръсил лицето ѝ с прашец от дивото цвете огея — растението, в което са събрани всички гибелни сокове! И понеже в съня си тя не усетила нищо, прашецът извършил опустошителното си дело, появил се силен обрив от брадичката чак до челото. След като обривът преминал, лицето ѝ останало така обезобразено, че вече никой мъж не я поглеждал с възхищението, което тя будела преди, особено сред помладите. И когато Бекед се завърнал от далечното си пътуване, прибрал я при себе си и тя, навярно изпълнена с прозрението, че никога вече не ще намери друга мъжка ласка, се отдала изцяло на чувствата си към него и в резултат на жестоката му постъпка в скоро време го заобичала с такава жар, че и през ум не му минавало да я замени с друга.

Синът им бе наречен Ом, стана войник и при едни маневри се заприказва с Итрис, берачката на плодове, край крепостните стени.

— Искаш ли да влезем в градината и да оберем нападалите смокини, пък може и нещо друго да сторим — рече ѝ той. И понеже никой не ги видя, след време тя роди Фамет.

На свой ред Фамет, след като достигна прилична възраст, си поигра със Сину, така тя се сдоби с дете, което нарече Монс и то после стана рибар.

Монс си поигра с Махира и на бял свят се яви Месре, който пък се влюби в една църковна прислужница.

Джефре — така нарекоха детето, което тя роди — бе собственост на боговете и затова го продадоха на финикийците, които пък го направиха моряк. Един ден, когато се канеше да отплава сред вечерния хлад с разкошния кораб на княз Хирам, разгорещената от игрите на брега принцеса Кама скочи при него в гондолата. И понеже тя седна на пейката, той вдигна платна, та час по-скоро да се отдалечат от брега, където тя беше принцеса, а той само моряк. Внезапно излезлият вятър обаче подхвана платното им и ги запрати далеч в открито море, а там вълните разбиха кораба им. Те се заловиха за плаващите отломки и на следващото утро приливът ги изхвърли върху брега на някакъв остров. Там те се нахраниха с диво грозде и яйца, които намериха в птичите гнезда из пясъка. И понеже след първата уплаха на Кама започна да ѝ става скучно, тя запита Джефре дали не знае случайно някоя игра, която биха могли да поиграят двамата. И тогава той я научи на играта, за която не са нужни повече от двама души.

След време един отнесен от бурята кораб ги откри — напълно подивели и улисани в игри — и ги закара в град Сину, чийто управител нареди да съобщят на княза какво са уловили гребците му. И понеже Кама беше вече трудноподвижна и пътуването ѝ се отрази доста зле, тя остана в Сину под надзора на една бавачка, която до такава степен омая с приказки лековерното момиче, че то започна да се срамува заради своето момченце. А то се роди през месец Фаменут — края на декември и началото на януари — в една кадифено мека лунна нощ, почти в утрото, когато портокалите и наровете вече разтваряха цветовете, а селяните излизаха на полето да косят детелина и сенескасия или пък да засяват фасул и краставици. Тя откърми детето си надве-натри и скоро го отби! А през месец Епифи — края на април и началото на май — с настъпването на Голямата жега, почти в същия ден, когато преди година с пламнали страни бе скочила в кораба на Джефре, тя с помощта на своята бавачка дотътри до брега на Нил един изплетен от камъш и замазан със смола сандък, хлопна капака му над своето детенце и си тръгна с облекчителна въздишка. На другия ден някакви

селяни откриха сандъчето в крайбрежните тръстики, намериха в него и приложената кесия със златни монети и съгласно местния обичай прибраха детето при себе си, нарекоха го Кафта и го отгледаха.

Веднъж, когато Кафта вадеше с едно ведро вода от кладенеца, съгледа го дъщерята на съседите и веднага развълнувана реши, че той е нейният дар от боговете. Тя се присламчи към него във финиковата горичка през месеца Тоби, когато водите в каналите спадат и откриват големи ивици плодородна земя, която бързо се покрива с теменужки и нарциси. Нейното тяло се белееше върху виолетовата морава и тя за малко не загуби съзнание от радост, когато Кафта я целуна. Благословията на боговете, наследена от Джефре, не ги отмина, и тъй се появи на бял свят Никотрис, момиче, прочуто с красотата си.

Никотрис бе само на седемнадесет години, когато чуждоземни завоеватели опустошиха Хабу и тя се скри от варварите в една маслинова горичка. Оттам я измъкна някакъв чужденец с грубиянска физиономия, с посивяла брада и с оръжие в ръка. И тази негова плячка му се стори най-хубавото, което бе намерил през войната. И вече не жадуваше за нищо друго, освен да прекара остатъка от дните си с нея. И докато другарите му по оръжие се занимаваха с опустошаване на каналите, събаряне на крепостните стени и опожаряване на градовете, той с помощта на всевъзможни военни хитрости цели шест години води храбро война с нея, за да превземе крепостите ѝ и сложи ръце върху нейните бастиони. На седмата година тя капитулира. И той направо оглупя от радост, когато заедно с нея създаде Фрод — хлапак, тежък цели единадесет фунта.

Фрод бе възпитан във военна академия, получи командирско място в страната Госен и още на младини стана управител на град Итраис, разположен на брега на морето. Веднъж в сянката на една акация той откри някаква жена, която переше роклята си, и тя толкова много му се хареса, че побърза да седне до нея и така осуети бягството ѝ в близките тръстики. Нейната бедност обаче така го порази, че въпреки своята надменност той дори за миг не си позволи да я закачи, а започна заедно с нея да брои прелитащите над брега пеперуди, додето роклята ѝ изсъхне. Така те стояха дълго на морския бряг и хвърляха гладки камъчета над вълните. А когато лунният сърп се извиси над стихналата морска повърхност и той пожела да се сбoguва, тя му рече:

— Ти не се подигра с моята бедност и това ме задължава да ти се отблагодаря. И понеже нямам нищо друго, освен самата себе си, приеми ме в дар, защото бе мил с мене.

Не след дълго обаче управителската душа на Фрод го заподтиква в името на висшата държавна политика да се ожени за дъщерята на един княз от Горен Египет. Когато бедната женица узна това и видя как той се колебае, обърна се към него и, гордо скривайки бременността си, каза му:

— Стори онова, което ти повелява твоята служба. Знам много добре, че не можеш да си позволиш вечно да замеряш с камъчета безгрижните вълни, но ако сърцето ти все още те тегли към мен, в ранните утринни часове, преди да са станали хората от двореца, идвай тук на дюната, където преживяхме толкова щастливи мигове. Ще те чакам всяка заран и в деня, когато не дойдеш, ще зная, че или си мъртъв, или пък че вече си ме забравил.

— Не дойда ли, ще знаеш, че съм мъртъв! — отвърна Фрод.

И така, всяка заран в продължение на две години и половина, Фрод идваше при дюната, докато веднъж го повали треска и той умря. В двореца измиха мъртвото тяло, намазаха го с благовония и го подготвиха за погребение. Гарнизонът бе строен за траурно шествие и княгинята устрои прием за опечалените гости. А неговата любима, след като го чака напразно пет дни, на шестия се хвърли отчаяна в морето. Така синът й Мони, който още си играеше с разноцветни пръчици, остана без баща и майка. За него обаче се погрижи един стар писар и го взе при себе си. И понеже момчето беше будно, прати го на училище в град Сиут и направи от него строител.

Мони се завърна в Делтата двадесет и две годишен и започна да работи като измервач на водното ниво. Веднъж през месец Хойак, по време на Големия прилив, неговата лодка се натъкна на един малък остров в третия ръкав на великата река, върху който растяха само няколко тамариндови дръвчета и под тях се издигаше колиба, заобиколена от зеленчукова градина. В колибата той намери Мене, градинарката, и когато на следващия ден я посети повторно, тя го прие при себе си и те прекараха нощта заедно. Щом приливът се отдръпна, Мони бе отзован и скоро забрави градинарката, след като бе мислил за нея няколко седмици. Градинарката роди момче и го отгледа в голяма

бедност, докато един магаретар се съгласи да го вземе при себе си като помощник.

Пунт — така се казваше момчето — пропътува заедно с магаретаря страната Госен и по царския път често достигаше чак до градовете на финикийците и сирийците, разположени край Ефрат. Всеки път, когато веднъж годишно минаваше през едно село недалеч от Сукот, пред входа на странноприемницата го чакаше едно момиче и му се усмихваше. Когато тя му се усмихна за четвърти път, той събра целия си кураж и я попита дали не би искала да поседнат заедно в сенките на склона, докато той наглежда магаретата. Тя се съгласи и на раздяла той ѝ стисна ръката. На следващата година ѝ донесе червена панделка и в тъмнината под стълбището на странноприемницата я заплете в косите ѝ, а тя му изми краката и ги намаза с масло. На другата година той пристигна отново и когато мина още една година и той пак дойде в селото, тя беше вече на оня свят, погребана в сенките на склона, където сега пасяха кози. И когато Пунт продължи пътя си, отнесе със себе си в един вързоп своето дете, което нарече Хонс. Даде го на един селянин да се грижи за него, наминаваше да го вижда всяка година и носеше всичките си спестявания, но въпреки това не успя до смъртта си да купи нивата в областта Аа, която толкова му харесваше.

Това са свещените дванадесет разклонения в родословното дърво на Хонс, който бе сиротен като куче и за когото ще научим немалко неща. Върху небесния свод в очертанията на съзвездията могат да се открият историите и съдбите на неговите предшественици — ето го Нур със своето ведро, а ето и лодката, с която Зурка отплава за страната Пут. Ето колата на Бекед и лъка на Ом, пояса на Фамет и рибарската мрежа на Монс. Корабът на Джефре плава по вечерното небе, а Никотрис, красавицата, блести на изток в утринните часове през лятото. Ако потърсите търпеливо, навярно ще откриете и другите.

ПЪРВА ГЛАВА

Когато Хонс заякна дотолкова, че можеше да запряга бика в ралото и да разорава земята, която водите на реката освобождаваха, неговият настойник бе вече стар и вдетинен. Той седеше пред колибата, мляскаше с беззъбата си уста и разливаше по дрехите си пилешката супа, с която Хонс се опитваше да продължи живота му. А когато водите на Нил се надигнаха и стигнаха до средата на най-високото си равнище, а пък нивата, обградена отвсякъде с вода, се превърна в остров, там надойдоха мъже с кораби и, необезпокоявани от нищо, слязоха на брега. Те извадиха свити на руло папируси и сноп пръчки, стовариха на сушата също така много празни кошове и торби. Един от тях в дълга бяла мантия, с гладка, намазана с благовония кожа, се приближи до Хонс, който подкарваше бика към гумното, и го запита:

— Ей, уважаеми, кажи ми какво е това животно?

— Това е бик — отвърна Хонс, на когото въпросът се стори излишен.

— А-а-а, бик! Така, така! А онова нещо там?

— Ако говорите за ралото...

— Аха, значи рало! Добре! А я ми кажи, драги, какво правиш с този бик и с това рало?

— С бика ора, а с ралото... също ора.

— Щом казваш... Но я обясни, как точно ореш с бика и с ралото?

— Запрягам бика в ралото... Но какво ме разпитвате толкова?

Всичко ми се вижда страшно глупаво!

— Значи запрягаш бика в ралото! Добре, добре! Е, чуй тогава какво пише тук: „Ако някой, било то роб или свободен гражданин, запрегне бик и оре с него, трябва да даде на фараона една пета от добива и още една пета на свещениците. Така му остава една пета за сеитбата, една пета за него, а последната пета трябва да заплати за бика, понеже — запомни! — две пети от животното се приспадат към данъка. Но за да остане животното при длъжника, та да може да оре с

него, той го откупва с още една пета“. Съвсем ясна история, нали? Виждам, че си поработил усърдно тази година. Ето тук фасул, там пшеница, предполагам, че и ленът е окачен красиво на снопчета по стените на колибата ти, както и листата от сенескасия, свързани в добре изсъхнали китки. Върху гумното виждам зърно. Белият памук обаче е сложен в малко повредени кошове. Фурмите, разбира се, както и останалите плодове, все още висят по клоните, за това ще трябва да те упрекна — така ни затрудняваш и забавяш — но се надявам, че всичко останало е в най-добро състояние. В противен случай ще трябва да те накажа — виждаш пръчките, които сме донесли. За съжаление твърде често ни се налага да прибегваме до тях и сърцето ми се къса от мъка пред покварата на хората, задето трябва да им се разраняват гърбовете с нашите тояги.

— Но какво значи това? — промълви със задавен глас Хонс.

— Какво значи, какво значи... — отвърна данъчният писар, защото това бе самият той. — Остави тази грижа на нас!

— Но нивата не е моя!

— Още по-добре! Щом като нивата не е твоя, значи и добивът не е твой. Защо се тревожиш тогава? Виждаш, че истински свободни са само робите — те са облекчени от страха и грижите, понеже не притежават богатство, чиято загуба би им причинила мъки и страдания. Но кажи най-сетне кой е арендаторът на тази нива?

— Старецът, който седи пред колибата — отвърна Хонс колебливо.

— Я виж! — каза писарят. — Винаги ли седи пред колибата? Това ли искаш да кажеш?

— Винаги.

— Без нищо да върши?

— Но погледнете го само, какво да върши? Той дори не може да държи в ръка лицата си със супа! — извика Хонс.

И понеже всички се бяха приближили до стареца, той погали с ръка побелялата му коса и, възнаграден от глуповато благодарствения му поглед, му помогна да поднесе дървената паница към устата си.



— Благодарта на боговете е с теб, а милостта на фараона те озарява — промърмори данъчният чиновник. — Но ще говоря, както повелява моята служба: „Който живее от чужд труд и за него се грижат,

плаща на Негова Светлост фараона, а също и на свещениците така, като че сам е вървял подир ралото. А това ще рече: една пета от целия добив дава на фараона и една пета на свещениците, трета пета обаче плаща за помощника. Понеже двете пети на помощника се приспадат за данъка, той го откупва с още една пета“.

— Две пети, три пети! — извика Хонс отчаяно. — Та на света няма толкова много пети, колкото смятате, че ви дължа!

— За подобни случаи наредбата също има свой параграф — отвърна данъчният чиновник благо — и предписва с достойна за уважение мъдрост следното: „Ако данъците превишават дохода на длъжника, оставя му се само най-необходимото за живот и препитание, а именно сечивата и зърното за сеитба. И ако в срок от седем години не изплати дълга си, отнема му се свободата и се изпраща в каторгата на Негова Светлост. Може и да се откупи с пари или ценности“. Но ти сигурно нямаш?

— Откъде мога да имам пари?

— Само не викай „откъде“! Как мога аз да зная? Имам си достатъчно грижи „откъде“ да събера данъците, за да се занимавам и с твоето „откъде“!

С тези думи данъчният чиновник даде знак на хората край брега, а те само това чакаха, спуснаха се към гумното и го ометоха за миг. Откъснаха връзките билки от стените на колибата, а също сноповете коноп. Натовариха корабите с пшеница, детелина и рапица, обрулиха плодовете от клоните на дърветата, извиха вратовете на кокошките, не се отказаха и от яйцата. Така те замъкнаха в корабите си всичко, което добитък, нива, дървета и храсти бяха родили за една година. От уплаха старецът пред колибата изпусна паницата от ръцете си. Макар и отдавна свикнал с грабежи, той все още не бе преживял подобен обир.

А Хонс закрепця:

— Милост, господи, милост! На мене какво остава?

— На тебе ли? — рече данъчният служител и безцеремонно опипа дрехата на Хонс отвън и отвътре, за да провери дали не е твърде скъпа за него. — На тебе? Остава ти волята за живот, драги мой, така че уверен съм, ти ще издържиш и ще ми доставиш удоволствието да си прибера данъците по същия начин и следващата година. И не забравяй, че милостта на Негова Светлост фараона ти е осигурена и тя ще бъде твоята най-могъща закрила. Ако някой крадец посмее да те обере, той

обира фараона, така че можеш да спиш напълно спокойно. Твоят живот и твоят покой са в надеждни ръце, запомни!

— Ах! — извика Хонс и заскуба косите си. — Дори за добитъка се грижат повече, та да го запазят от превратностите и неблагоприятията на съдбата, макар не заради самия него, а заради млякото и месото му. И аз мисля...

— Мисли каквото искаш! — сръза го данъчният чиновник. — Как може да има хора, които да се сравняват с добитък? Пфуй, каква гадост! Само не сравнявай царството на Негова Светлост с обор, който можеш да омърсиш! А сега, нека боговете ти пратят своята благодат и нека ти донесат по възможност по-богата реколта другата година!

След тези думи данъчният чиновник отплава надолу по реката и ставаше все по-малък и по-малък със своя кораб и отнесените богатства, а на брега останаха самотни три кошчета с жито, три с овес, купчинка детелинови семена, а също и няколко торбички семена от сенескасия. Една квачка и едно петле самотно кълвяха зърната, изпопадали в прахта при пренасянето.

— Ай, ай, ай! — завайка се Хонс. — В тази страна има хора, които съвсем не мога да разбера и с които не искам да живея! По-добре да бях птица в небето или риба във водата! Макар те също да са беззащитни, поне живеят свободно и безгрижно! Каква полза от закрилата на главорези и от загрижеността на крадци да не бъде ограбван от други крадци?

Той седя дълго така и се тюхкаше под залязващото слънце, а през това време бикът лакомо мляскаше и смъкваше листата от храстите, оцелели след грабежа. А когато Хонс се завърна в колибата, за да потърси закрилата на четирите ѝ стени пред нахлуващия нощен хлад видя, че старецът лежи възник на земята, а душата му е отлетяла.

Тогавя Хонс го погребя според старите обичаи в една каменна пещера отвъд реката. После тайно продаде всичко, което не можеше да вземе със себе си, натовари лодката си и в една безлунна нощ, когато откъм селищата долитаха сънливи тъжни песни, потегли сред шумоленето на тръстиките по свещените води на вечния Нил.

ВТОРА ГЛАВА

Цялото време на прилива Хонс прекара в лодката, с която плаваше надолу по реката към областите Хабу и Хану, където вечно шумяха тръстиките. Дърветата цъфнаха за втори път, а тамариндите, фурмите и маслиновите дръвчета поклащаха плодовете си под напора на вятъра. Рибари опъваха мрежите си, а селяни се стичаха под звуците на флейти към светилищата, за да отдадат благодарност на свещената река за плодоносната тиня, с която покриваше техните ниви. Птичи ята летяха насреща му в сиви и сребристи клинове. Над главата му се носеха бели трептящи облаци и тъмни купени, сякаш небето бе оживяло. А от време на време, наредени крило до крило като в някакъв летящ мост, птици прелитаха над реката, чиито брегове погледът не можеше да обхване.

Ала Хонс не забелязваше цялата тази благодат и сърцето му тънеше в печал сред това веселие, което предвещаваше плодородна година.

— Ах! — въздишаше той, полуобезумял от изтощение. — Толкова съм гладен, че ако ми падне, ще открадна. И навярно ще ме хванат и ще ме бият, а пък аз ще бъда принуден отново да крада, защото отново ще бъда гладен. И тогава ще ми окачат примка на шията и ще ме удушат, очите ми ще изскочат от орбитите, и ще ме хвърлят на хиените, защото съм крадец. А през нощта хората ще слушат скимтенето им, понеже като са яли от моето месо и са чупили моите кости, за да изпият мозъка ми, те ще умрат, тъй като целият съм пропит с отрова. С горчива отрова от главата до петите.

Надвечер лодката му премина покрай една разкошна градина. Клоните на дърветата висяха ниско над водата, натегнали от зрели плодове. Хонс се провираше под тях като през тунел, а налетите червеникавокафяви смокини го удряха по жадно душещия нос. И докато той не помръдваше ръцете си, портокали и гроздови чепки се плъзгаха покрай него.

— Ах, ще вдигна ръце, ще разтворя пръстите си — възкликна той. — Може би някой плод ще се задържи в тях! Наистина ще трябва малко да ги свия и може би леко да подръпна, ако клоните са здрави. Но дали клонът посяга към мене, или аз към него, толкова е трудно да се различи. И може би така ще сторя нещо, което иначе ми е трудно да направя — да взема чуждо. Но сърцето ми знае, че искам плодът да остане в ръката ми, и няма да ми прости, дето не съм разтворил навреме пръстите си. Така познанието за злото е страшен враг на човека! А за бедняка е най-добре изобщо да не знае нищо за него!

И докато се бореше със себе си, започна да му се струва, че плодовете над главата му стават все по-сочни и по-сочни, сякаш всеки момент ще се пръснат от зрелост. И както плуваше надолу по реката, един от тях му каза:

— Откъсни ме, не се колебай! Ние сме на тази земя за гладните хора и не принадлежим на друг, освен на гладуващите. Защото гладът е могъщ владетел и неговото войнство не се страхува нито от надзиратели писари, нито от свещеници, нито от управители. А за гладните Негова Светлост фараонът не струва повече от вонливата струйка, която те изпускат, когато са се наяли.

И Хонс се вслуша в този глас, набра плодове и се наяде. И продължи живота си с още тридесет дни. А през месец Тоби водата в каналите спадна, освободи черната подгизнала земя и по нея зашляпаха орачи, обградени от орляци птици. Хълмовете се покриха с нарциси и теменужки — уханен килим в жълто и виолетово. Тогава Хонс стигна с лодката си до областта Хану и се промъкна през тръстиката и камъша до едно необработено поле. Там си построи колиба, научи се да лови птици и риба и започна да обработва своята нива. Но вече бе поумнял и всичко, от което можеше да се лиши, продаваше на един търговец от другия бряг на реката срещу шепа пъстри стъкълца и звънки късчета метал — наистина не сребро или злато, но все пак необходими за разплащания и търговия. Скри ги в една торбичка и нея носеше постоянно на гърдите си.



Така той преживя в мир цели две наводнения и дори понапълня — наистина не много, но все пак достатъчно, за да се закръгли над набедреника му малко коремче, стегнато и здраво на пипане, което не

затрудняваше движенията на хълбоците. Понякога той си почиваше вечер край кобилищата на кладенеца под бездействиящото ведро, примигваше срещу залязващото слънце и слушаше тихото пукане на тръстиките, чиито яки стъбла се триеха едно о друго. Пред очите му обаче се мяркаше сладостна картина: сребролюспеста риба — белезникава откъм корема и синкава откъм гърба — която лежи на масата му, обградена от венец лук, а в раковината на устата ѝ е пъхната стиска див керевиз. Сварена така, че перките се отделят леко от тялото и освобождават бялото месо. Или пък му се мержелееше дървен шиш с набучено от главата до опашката прасенце, та да може по-удобно да се върти над припукващия огън, така че мазнината му с цвърчене да капе в една паничка и до ноздрите му да достига приятна миризма. Той долавяше уханието на силен пилешки бульон, мътнозеленикав, по чиято повърхност плуваха големи жълтеникави кръгчета мазнина, а също виждаше пъстропери патици да висят на колана му — виждаше ги толкова ясно в мечтите си, че вече посягаше към препеченото пилешко бутче, зачервено и крехко, обвило нежното кокалче така, че не можеш да си опариш пръстите, докато го държиш. Той седеше така на брега и поклащаше мечтателно глава, премляскваше с език и ахкаше. А мислите му ставаха толкова смели, че той безразсъдно пожела да си вземе жена. Тук мечтите му бяха противоречиви — веднъж я виждаше стройна като газела, пъргава и подвижна; друг път — напрацяла като нар, тежка и весела, с дълбока бразда между нейните окръглености — тъмна и мамеща, изпълнена със сладост и с радостни тайни. Веднъж си я представяше с кротки биволски очи; друг път — като змийче или пък като сърничка с кадифена кожа. Възможностите бяха толкова много, че му се привиждаха съчетания с най-примамлив вид. Фантазиите изпълваха вечерите и нощите му, но радостта му все повече се помрачаваше от проклятието на трудния избор. В своите мечти Хонс навлизаше все по-дълбоко в неизвестното и вече виждаше своята любима, която щеше да пристигне, сякаш изпратена му от някого (от кого ли?), сякаш присъдена му от някого (за какво ли?) и която щеше да утоли дивите му копнежи.

Така Хонс живееше порочен и разпуснат живот, на който настъпи краят, когато една привечер под розовите облачета над единия ръкав на реката се появи кафяво триъгълно платно — точно на мястото, където водата се сливаше с небето в блестящо светла ивица. Корабът се

полюляваше известно време сред сребристите изпарения, но сетне започна да оставя след себе си остър клин върху матовата повърхност на неспокойно раздвижената река.

Хонс седеше край кобилицата на кладенеца, примигваше, търкаше очи и отново гледаше към приближаващото се платно.

— Наистина ли моите мисли са я привлекли? — каза си той. — Нима вече идва? Нима най-сетне боговете ми я изпрацат?

Ах, той се лъжеше, лъжеше се жестоко!

Отдалеч видя на борда хора, облечени в бяло, а по-късно разпозна гребците — грамадни, яки мъже с разголени тела — а също и кормчията до мачтата със синя кърпа върху раменете. Ала най-ясно различи една фигура в дълга бяла мантия. Тя стоеше изправена върху носа на кораба с ръка над очите и с разгънат папирус, който стигаше чак до коленете.

Силен страх обзе Хонс, защото познаваше човека, когото виждаше. И ако някога, без нищо да подозира и без нищо да знае, бе посрещнал глупаво данъчния чиновник, сега вече, подозирайки доста неща и знаейки още повече, нямаше никакво желание да го среща, а още по-малко изпитваше нужда да се запознае със съдържанието на неговия свитък. Той бързо попипа гърдите си, за да се увери, че торбичката е на мястото си, изостави всичко, както си бе, и побягна. В страха си правеше такива скокове, че можеха да бъдат измерени само с най-големи мерки. Промъкваше се през плетове и трънаци, прехвърляше ровове, като често едва се залавяше за свличащия се насип на отсрещния бряг. Така тича дни и нощи, докато страхът му се уталожил. Който някога си е имал работа с данъчни чиновници, знае, че това не е преувеличено и че тук и дума не може да става за измислица.

ТРЕТА ГЛАВА

Една привечер той се почувства съвсем отмалял. Скоковете му ставаха все по-къси, накрая бяха вече жалки, а гърдите му се задъхваха.

„Ама че скачане и тичане падна! — мислеше си той. — Този страх, о, този страх! И сега още целият се треса от него. Но стига вече! Сигурно щеше да е достатъчно и много по-малко бягане, ала не очаквай мъдрост от човек, обзет от страх. Ай, ай, ай... аз съм полумъртъв от тичане и полумъртъв от страх, тъй че съм почти изцяло мъртъв!“

С мъка се дотътри до покрайнините на някакво село, разположено на един не много далечен хълм. Там той се хвърли в тревата, отскубна няколко стръка и ги задъвка. Откъм селото до слуха му долиташе шуртенето на издоеното в паниците мляко и той вече си мислеше, че ще намери гостоприемен подслон за пренощуване, щом само събере сили да се добере до селото. Но както премигваше срещу вечерното зарево, видя на фона на залязващото слънце облак прах над утъпканата кал на улицата. Там като луд тичаше данъчният чиновник, размахваше тояга и викаше с все сила:

— Дръжте го, дръжте го, укривателя на данъци!

Студен ужас обзе Хонс и той хукна през храстите. Но малко по-нататък на пътя му се изпречи дълбок и коварен канал, който го отделяше от спасителния бряг. Пазачът бе изтеглил талпата и дъвчеше див керевиз пред своята колиба. Той зърна тичащия Хонс и начаса се досети, че човекът иска да премине канала, почеса се по главата и се нагани да стане, та да спусне талпата.

— Ах, побързай, уважаеми! — замоли го Хонс. — Данъчният чиновник е по петите ми!

— Виж ти! — отвърна старецът. — Данъчният чиновник, казваш. Та той на кого ли не е по петите! Ама че си глупав! Бягаш съвсем напразно, сигурно сам ще го разбереш някога. Виждаш, че спускам

талпата и можеш малко да ми помогнеш, след като бързаш тъй безсмислено!

— Но защо казваш, че бягам напразно и безсмислено?

— Напразно и безсмислено, мили подскачащ глупако! Погледни ме, виж побелялата ми глава и чуй какво ще ти каже един препатил човек! Добре, добре, ето, спускам талпата, спускам я, обаче с това няма да убегнеш на данъчните власти — в тази работа няма да ти помогне никаква талпа. Дори да се явиш право пред Негова Светлост и пред управителите, висшите и низшите писари на висшите и низшите писари и пред самите висши и низши писари и пред цялата тази паплач, дето притежава власт, титли и почести, пред техните жени, синове, дъщери, тъстове, баби, лели и всичките им госпожички — тези малки вонливи животинки с техните кутийки, помади, мехлеми и мазила — да застанеш пред тях, мили мой, и да извикаш: „Чуйте ме, чуйте, какво ще ви река! Оказва се, господа чиновници, че възможната полза, която бихте допринесли с мъдро управление, строеж на диги на канали, отбрана на границите и създаване на разумни закони, се е превърнала в такава беда, че воплите в тази страна нямат край, защото вие управлявате малко, а харчите много! Накратко, тъй като причинявате зло, имайте добрината сами да се изхранвате или вървете по дяволите и вземете със себе си цялата ваша свита от блудници и мошеници!“. Ето, това да направиш — макар че вече трепериш, само защото си го чул, а пък аз треперя, защото съм го изрекъл, така че и двамата приличаме на две щурчета в студа, които скришом си шепнат — ето, това да направиш и да очакваш друг отговор, а не да ти затикнат гърлото още при първата дума, е много по-разумно, отколкото да се опитваш да избягаш от данъчните власти. Виж, аз вече ти спуснах талпата и давам път на твоето безразсъдство и безумие. Тъй че подскачай, мили глупако, бягай и само дано те държат краката. Ах, безсмислено е, но толкова много неща са безсмислени, че твоята дребна глупост почти няма значение. Ти носиш със себе си сянката на своето нещастие и тя няма да те напусне, докато не изгреят други слънца, други луни и други звезди!

И докато старецът още приказваше, Хонс бе вече от другата страна на канала и така чу словата на мъдростта само наполовина, защото в трепетното си нетърпение повече гледаше талпата, отколкото слушаше думите на пазача.

— Но той наистина тича! — промърмори старецът, поклати глава, изтегли обратно талпата зад отдалечаващия се беглец и веднага след това продължи отново спокойно да дъвче див керевиз пред колибата си.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

В страната Госен недалеч от Питон, на пътя, по който изисканото общество се отправяше към вилите си, седеше една уличница. Тя си бе хапнала хубаво на обяд и затова беше в добро настроение. Хонс обаче мина край нея, когато вече почваше да се смрачава и жената бе станала много нетърпелива. Той възнамеряваше бързо да я отмине, но тя го спря и заговори:

— Остани малко при мен! Не ти ли харесва тук под сенките на дърветата? Те скоро съвсем ще потъмнеят и не след дълго ще падне мрак. Нима не искаш да ми подариш нещо, та да те възнаградя и аз на свой ред с радост, а сърцето ти да забие по-силно, докато ми кажеш: „Мила хубавице, пусни ме да полегна при тебе!“. Защото, виждаш ли, стаята ми не е далеч оттук и там няма никой да ни пречи.



„Ах — каза Хонс, — гледай час по-скоро да се измъкнеш! Нека мъдростта бъде твоя сестра, а съобразителността — твоя приятелка, та да се предпазиш от злата жена, от лъстивия език на чужденката! Нека красотата ѝ не поблазни сърцето ти и дано не те оплетат примките на

нейните клепки и гарвановите криле над очите ѝ! Но колко примамливо са заоблени раменете ѝ, как се извиват ръцете, с които се готви да ти отнеме хляба и живота, и как само се разтваря към теб червената рана на устата ѝ, за да изсмуче с напудрените си устни мозъка от костите ти! Не поглеждай към наровете, скрити под дрехата ѝ, и не се втренчвай в дълбоката бразда помежду им, защото тя мнозина е ранила и мнозина погубила — в нея са намерили своята кончина много властни и силни мъже, а какво ще остане от тебе, бедното петленце!“

— Е, защо мълчиш? — продължи да го примамва покварата на улицата и се протегна пред очите му така, че гърлото на Хонс пресъхна. — Защо мълчиш и не ми кажеш: „Мила моя, нека дойда с теб!“, за да ти отговоря: „Какво ще ми дадеш, за да бъда твоя?“.

— Разбира се! — заекна Хонс. — Не се съмнявам, че така ще ми отговориш. Но кажи ми ти — цвете на очарованието, прохладен оазис за странника и майка на среднощните наслади — какво трябва да отвърна аз на твоите думи?

— Е — разсмя се блудницата, — би могъл да свалиш от врата си торбичката, която съвсем ясно виждам под ризата ти, и да не я стискаш здраво с ръце, като че съм крадец, който се кани да те удуши и обере. Би могъл да я отвържеш от врата си и да ми позволиш да надникна в твоите съкровища, тъй че после да си разменим богатствата и торбичката да увисне на моя врат, а пък аз на твоя.

И тя поклати крак, така че дрехата ѝ разголи коляното, а Хонс впи очи в цялото това безсрамие.

— Престани! — извика той отчаяно. — Дръж се прилично, най-сетне не съм от камък! А дори да бях, подобна гледка би ме съживила!

— Ах, не ми говори, моля ти се, за приличие! — отвърна тя. — Сигурно по-добре зная какво да правя, защото съм посветена във всички тайни на занаята. Попадаш на какви ли не и научаваш доста неща. И бъди уверен, че ако започнеш да играя на целомъдрена, щях да те привлека още по-силно и ти щеше да ми замучиш като теленце, което водят на въже към кланицата. Разбери, аз ти улеснявам играта, защото, драги мой, като те гледам, си мисля: „Защо ми е да се церемоня толкова с тебе?“. Нима съм те оковала във вериги? Нима съм ти вързала нозете, та стоиш пред мен, пулиш очи и дърдориш глупости, когато по всичко си личи, че много бързаш?

— Ах, каква си била лицемерка! — извика Хонс. — Как лъжата излита от устата ти като пъстропера птица! Та не си ли ме оковала в своите вериги? Не си ли ми вързала нозете? Не си ли ме прилепила към камъните на пътя, на който седиш и поклащаш нозе, та белите ти колене блестят под залязващото слънце? И не си ли завладяла очите ми, та постоянно се взират в прекрасната гледка на твоите разделени от дълбока клисура хълмове?

— Хайде де! — разсмя се уличницата. — Щом си окован, защо тогава още се дърпаш?

— Защото искам да се отскубна от теб! — отвърна Хонс и студена пот изби по челото му, понеже времето минаваше и вече му се струваше, че вижда в края на пътя облак прах и размахана към него тояга и че чува викове: „Дръжте го, дръжте го, укривателя на данъци!“. И в своята неволя той започна да уверява жената, че сам е в нужда и рече й:

— Пусни ме, мила моя, пусни ме и отвърни очите си от мене. Обърни ми гръб с безразличие и ако искаш дори плюй подире ми и извикай: „Мръсно, махай се от очите ми!“. Тогава може би ще успея да те оставя. Защото, разбери, не съм достатъчно богат, та да бъда твой гост. Тази торбичка, колкото и да е смешно, не съдържа нищо ценно, което да ти предложи, без да те обидя — в нея има малко стъкълца и малко лош метал. Ти само ще се намръщиш, ако ги видиш, и ще се почувстваш измамена.

При тези думи уличницата вдигна очи към него и заклати недоверчиво глава. Но когато Хонс продължи да й говори, окрилен от неочаквано хрумване, тя тръсна глава, изправи се и от нея изведнъж изчезна цялата й съблазнителна леност.

— Послушай ме! — говореше Хонс. — Почакай съвсем мъничко. Имай малко търпение и покрай теб ще мине друг мъж — улови него! Той е пълен с пари, държавен чиновник е, нали разбираш? Виждам, че разбираш, виждам как погледът ти изтегля мрежите си от мене и ме обгръща с благодатно безразличие. И като ти кажа, че този мъж е тръгнал по работа и значи е волен като птичка, далеч от милото си семейство, ти съвсем ще ми обернеш гръб. Направи ми тази услуга — ти най-прекрасен лилиев цвят и нежен палмов лист — и задръж мъжа при себе си цялата нощ, ако пък е възможно — дори и следващата. Ако питаш мене, най-добре ще е да го вържеш завинаги към себе си.

Направи той да потъне в хубав дълбок сън, от който да го разбуди само твоето гугукане при пукването на зората, и аз ще измоля за теб вечна благодат и радости — в сравнение с тях радостите, които ти сигурно даряваш, са съвсем незначителни.

И понеже тя наистина се замисли над тези думи и вече почти не го забелязваше, Хонс въздъхна облекчено и бързо-бързо избяга, като я остави на пътя, цялата настръхнала и съсредоточена върху новата си жертва.

И наистина, едва Хонс се отдалечи на стотина крачки, когато дотича задъхан данъчният чиновник и на пътя му се изпречи красивата изкусителка.

— Привет на изморения странник — поздрави го тя изпод вече дълбоките сенки. — С радост ще го разведем! Не искаш ли да подсладя малко мрачния ти живот?

— О, ти, освежителен оазис! — отвърна той. — С какво удоволствие бих останал при теб, за да слушам думите ти, но сега те само увеличават моите страдания, защото не ми е разрешено да си почина и да вкуся от твоите прелести, колкото и примамливи да са те!

— Хайде де! — засмя се тя. — Какъв човек си, щом това не ти е разрешено?

— Ах, прекрасна моя, питаш ме какъв човек съм! Земята да ме погълне дано! Проклет да е денят, в който съм се появил на белия свят, а и нощта, в която са закрещели над люлката ми: „Роди се човек!“. С какво ли презрение са посрещнали боговете това жалко създанийце, на което са дали нозе само за да тича подир данъкоплатците, и уста, за да крещи зли думи? О, смърт, смели тялото ми на прах, за да не се преродя в страната на Озирис отново в данъчен чиновник!

— Какво? — отвърна жената смъртнобледа и отстъпи няколко крачки назад. — Данъчен чиновник ли рече?

И понеже той замълча и само унило наведе глава, тя започна жално да кърши ръце и когато тази облекчителна жестикулация вече не я задоволяваше, разтреперана от възмущение, извика:

— Значи ти си от данъчната служба, а си пилееш времето при мен в сладки приказки! Твой длъжник ли беше онзи, който преди няколко минути изтича покрай мен и се скри в мрака на нощта, дето никога вече няма да го намериш?

При тези думи данъчният чиновник отново кимна съвсем разстроен и се премести по-близо до нея, за да се утеши. Тя обаче опря ръце на хълбоците си и викна:

— Нещастнико! Защо стоиш още тук и правиш неприлични неща с ръцете си? На теб може да ти е приятно, но какво ще стане с всички нас, ако хората престанат да си плащат данъците? И ако данъчните чиновници само крещят подире им като слепи петли, без да ги хващат? Помисли само, тогава никой от онези, които са в състояние да ни плащат, не би получавал вече своята заплата. Офицерите няма да имат възнаграждения, писарите не биха получавали повече комисионни, а чиновниците — надници. И дори пощенските раздавачи и подофицерите няма да получават нищо, с което да ни издържат! О, нещастнико, какви ужасни времена предвещаваш със своята немарливост! Като си помисля, се разтрепервам. Докъде ще я докараме, ако изчезне редът в държавата? Стани, скочи на крака! Сега не е време да мислиш за онези неща, които са ти в ума. Той едва ли е избягал много далеч и навярно ще успееш да го хванеш. На гърдите си носи торбичка. А през това време дай ми аз да пазя твоята, като гаранция, че ще те чакам и че ще направя всичко за тебе! А сега тичай, тичай! Няколко господата ми дължат пари и обещаха да ми ги изплатят, щом получат следващата си заплата!

ПЕТА ГЛАВА

Когато Хонс проумя, че нищо няма да го спаси от мъчителя по петите му и че няма вечно да му се изплъзва, реши да подири помощта на боговете. И понеже на пътя му се изпречи едно светилище на Лунния бог, Хонс пожертва част от имуществото си, за да си осигури неговата закрила.

И действително, когато излезе от светилището, цялата равнина блестеше от оръжия, а под нозете на многобройни полкове се вдигаха облаци прах и пред тях птиците се разхвърчаваха с писък във всички посоки. Покрай Хонс премина в галоп кавалерийско отделение, въоръжено с копия. По-нататък маршируваха стрелци с лъкове, шлемове и ризници — лъковете държаха в ръце, колчаните със стрелите носеха на гръб, а на дясното бедро се поклащаха широки секири. В далечината сред полето се виждаха прашкохвъргачи с къси набедреници. На кръстовете им висяха тежки чанти с камъни, а на гърдите им къси мечове. Ала най-безчислени бяха нубийските поделения. Те бяха съставени от дребни, тъмнокоси момци, които правеха страшни гримаси и крачеха почти голи — носеха само къси мрежести гащи и съвсем тесни набедреници, над които коремчетата им висяха като малки чувалчета. Въоръжени бяха само с къси тояги, които държаха вдигнати право нагоре — без съмнение уморителен начин за носене на оръжие, но той бе подкрепян от прегракналите истерични крясъци на подофицерите.

Хонс наблюдаваше всичко това в почуда и тогава съзря да удрят крак към него половин дузина кохорти. Войниците носеха на главите си железни шлемове, от раменете им чак до петите се спускаха кожени ризници и бяха въоръжени с правоъгълни щитове, секири с дълги дръжки и копия. При тази гледка Хонс си помисли, че добрият Лунен бог малко се е престарал и че е можел да си спести поне бойните колесници, които съвсем ненужно разбиваха строя на маршируващите. Цялата човешка гмеж вонеше до небето на пот, така че Хонс трябваше да си запуши носа и си каза, че вероятно не може да съществува добро,

ако не е съпроводено от известно зло. Ала най-много го объркваше, че тази огромна тълпа народ, напичена с толкова много смъртоносни инструменти, маршируваше абсолютно безсмислено в кръг, размесваше се тук-таме и объркваше редиците си, подтиквана от яростните крясъци на сержантите, чиито лица бяха станали пурпурночервени, сякаш всеки миг щяха да се пръснат от животинска ярост.

Ах, бедният, дори не подозираше, че е попаднал в центъра на годишните маневри и че пред очите му се извършва нещо извънредно важно, пред което стъпканите поля и тоновете унищожена пшеница бяха без значение. И понеже маршируващата пехота започна да се оттегля сред прах към далечината, Хонс се присъедини към нея. Чувстваше се сигурен в нейната среда и вярваше, че щом всесилният Лунен бог му е пратил тази човешка река, трябва да се остави на нея да го носи и влачи накъдето е угодно на Небесния владетел. Крецящите фелдфебели естествено и не подозираха за неговата по-висша мисия и недоразумението все някога трябваше да се изясни. Това стана на следващия ден по обяд, когато Хонс неочаквано усети, че го улавят силни ръце и на главата му нахлузват голям шлем, който веднага се смъкна над ушите му. На врата му окачиха тежък меч, разкъсаха ризата му и на нейно място препасаха набедреник, а на раменете му метнаха синя кърпа. И понеже той продължаваше да се озърта, без да разбира нищо и да задава въпроси, един лейтенант завря юмрука си под носа му и изрева:

— Затваряй си устата!

След това го вмъкнаха в редиците на войниците и там той престоя до края на деня, а също и през следващия. Блъскаха го съседите му отляво и отдясно, отпред и отзад, а пред очите му непрекъснато се нижеше рояк сановници и писари, които преминаваха през редиците, попипваха оръжието му и проверяваха доколко е охранен.

Хонс преживя много странни неща. Така например през следващата нощ го откраднаха. Както спеше, почувства, че го хващат за ръцете и краката и го изнасят навън сред крясъците на войниците от неговата рота. След това вместо шлема той получи кърпа за глава, вместо меча и набедреника си на синьо-бели ивици му дадоха прашка и набедреник на жълто-черни ивици. И отново прекарваше ден след

ден в строя, защото маневрите приключиха с гръмкия повик да се запази целостта на подразделенията, и командирите, в чиито отреди по време на маршовете и битките под знойното слънце беше загинал някой и друг войник, се постараха да попълнят набързо числеността на редиците си, без да подбират средства. Имаше случаи, когато полкове си крадяха взаимно по цели роти. Така височайшата комисия с удоволствие установяваше, че въпреки безчислените трупове, които се търкаляха по полето наоколо, войската е в пълен състав. От това се правеше заключението, че налаганите с учебна цел натоварвания на войниците не превишават човешките възможности и издръжливост, а такива мнения съществуваха сред известни пораженчески настроени среди. Ето как Хонс бе краден още два пъти, така че го преброиха всичко четири пъти. И с това той изпълни докрай дълга си към целостта в армията на Негова Светлост фараона. Сега вече носеше копие и правоъгълен щит, железен шлем и кожена ризница, която се спускаше от раменете му чак до петите. Хонс обаче напразно се надяваше, че ще го отвлече някоя по-леко въоръжена рота, защото преброяванията бяха завършили и полковете вече потегляха към своите гарнизони.

И тъй като офицерите на носилки и с коли бяха избързали напред, за да стигнат по-скоро до квартирите си, сержантите отпуснаха малко юздите и показаха някои белези на човечност. Те дърдореха и крачеха в края на колоната, щадяха гласовете си, а един новобранец им носеше багажа. Съвсем рядко ритваха в задника или пък перваха с тояга някого, който маршируваше съвсем разпуснато. Ала фелдфебелът бе в най-блестящо настроение и си мислеше, че трябва да забавлява хората си. Той подтичваше покрай ротата и се обръщаше към войниците с красиви, силни думи:

— Е, мръсници такива, искам малко повече блясък в очите, малко повече въодушевление! Крайно време е да ви стане ясно, че в армията на Негова Светлост има прост и утвърден метод и той гласи: „Новобранците трябва да бъдат измъчвани, та да се стремят по-силно към смъртта!“. Затова сега ще се упражним малко на бегом.

ШЕСТА ГЛАВА

И понеже Хонс все така вярваше, че тук има някакво недоразумение и че е невъзможно всеблагият Небесен владетел да му е пратил тъкмо това зло, той изпитваше силното желание да поправи грешката. И само със скърцане на зъби понасяше новото си въоръжено положение. Още по пътя към гарнизона в мозъка му, стегнат от шлема като в люпилня, проблесна мисълта, че навярно може да използва за свои цели цялата тази размяна на човешки същества в името на целостта и точната бройка, която бе извършена с него така леко и убедително. Но по време на този марш, а и на многото други, които последваха, той бе принуден отегчено да удря крак, окован в шлем и кожена ризница и обвит в немного приятен облак от човешки изпарения. С ламтяща ярост той наблюдаваше тлъстите пазачи на градските порти и митническите писари, които навсякъде си седяха в сенките на своите къщички и предизвикваха всеобщата народна омраза заради неизмеримата си алчност. С искрена и жадна наслада погледът му обгръщаше тези безгрижни мъже, които се радваха на живота, изтегнати в прохладните беседки; взираше се и в къщичките с малките градинки, с лози и краставици и много, много сенки. И тези безгрижни мъже, които действително бяха и умни, и хитри, дори за миг не подозираха, че Хонс все по-упорито се вкопчва в мисълта при пръв удобен случай да размени с някого от тях своето копие, ризница и шлем, защото навярно и при тази категория хора бройката трябваше да бъде пълна. Той неуморно измъчваше мозъка си, за да открие пътя, по който да превърне намерението си в реалност, но този път отново и отново се оказваше твърде дълъг.

Наред с тези мъчителни часове, терзаещи въображението му, за Хонс настъпваха и по-щастливи дни, изпълнени със сити и богати войнишки радости. В провинцията Фаюм, в областта край езерото Моери, висшите сановници притежаваха огромни владения. Всяка година по време на жътвата тълпи гладувачи селяни нападаха нивята им и неведнъж ги оплячкосваха до зрънце. Така че в края на май —

през египетския месец Мисори — няколко полка бяха изтеглени от гарнизоните си и пратени във Фаюм, а там ги разпределиха на малки патрулни отреди из цялата провинция. Естествено жегата бе непоносима и каналите бяха почти напълно пресъхнали, а на дъното им се бе образувала твърда червеникава корица, насечена от дълбоки пукнатини. Но в сенките на овощните градини, където продоволствието бе добро, службата протичаше приятно. А пък и умните управници се стремяха с помощта на богати допълнителни дажби да възпрат войниците от преминаване в редовете на обирниците, които те трябваше да държат на разстояние. Храбрите пазачи от своя страна умножаваха благата си, като се отнасяха приятелски към селяните и си затваряха очите за някои неща. Така Хонс караше службата си доста добре в имението на един прочут заклинател на духове, който бе в съдбовно близки отношения с демоните и от време на време песнопенията му се понасяха над зреещите поля като сити, доволни пчели. Бадемооката Сина обаче, дъщеря на същия този заклинател на духове и изгонител на дяволи, бе на осемнадесет години, имаше жив ум и общуваше само със своята дойка — една нубийка, изпълнена със страх от дяволите. След пристигането на войниците един зъл демон толкова започна да измъчва Сина, че единственото спасение тя видя в това да потърси убежище в караулната колиба на войниците посред тиквената нива.

— Хей, войниче, грабни копието си и покажи храброст! — прошепна тя и трепереща застана пред Хонс, на когото дъхът спря, защото момичето не носеше почти нищо, освен една тънка ризка, и на Хонс страшно му се прииска това „почти“ да изчезне напълно.



— Но защo се страхуваш? — отвърна той с укор, докато размисляше дали да разкопчае ризката, или просто да я издърпа през главата ѝ, а и как да ѝ обясни намеренията си. Но когато узна, че при него са я тласнали демоните, той реши, че е малко побъркана и каза: — Какво ми дрънкаш за демони и зли духове? Та нали живееш в дома на

Менес, великия заклинател и магьосник? Подобни неща изобщо не трябва да се случват във вашето семейство!

— Разбира се, че живея там — отвърна тя и го погледна с бадемовите си очи, — но тъкмо това най-много ме плаши! Та кой ще се остави охотно да го прогонят отнякъде, където му е приятно? А колкото по-силно някой се мъчи да прогони дяволите, те толкова повече ще се стремят да му напакостват и ще обикалят дома му, докато го съсипят. А пък щом могъщият Менес пропъжда злите духове, значи е в близки отношения с тях. Но има и нещо друго — той е благочестив жрец, а пък аз, ах, страхувам се, че аз съм голяма грешница, а и много ми се иска да бъда такава. А както знаеш, грехът привлича злия дух, както медът — осата. Тъй че аз съм обградена от цяло гъмжило дяволи, изпълнени с ярост и злоба, задето баща ми ги пропъжда, и те желаят на всяка цена да се вмъкнат в мене. И само как се радват, че нощем не мога да спя и се въртя в леглото. Причината е в злия дух и в моето сладострастно сърце, което го привлича — такава мръсница съм аз и като казвам „мръсница“, да знаеш, че е казано много меко!

Така говореше тя, а Хонс я слушаше и като гледаше тъжната бръчка между веждите ѝ над хубавото смръщено носле си мислеше, че тя има всички основания да се страхува от своето жадно за грях сърце.

— Говориш истина — отвърна той. — Но не каза ли ти самата, че никой не се оставя охотно да го прогонят отнякъде, където му е приятно? Ами какво би станало, ако омаломощиш яростта и злобата на демона, като го пуснеш да влезе в тебе? Защото, както ти вече каза, на него ще му е най-приятно там, дето въпреки всички страхове, го желаят.

— Ах — отвърна тя с искрящи очи, — често съм чувала да говорят така и бих опитала с удоволствие, но се страхувам, че няма да понеса вида му.

— О — отвърна Хонс бързо и я поведе към постелята в ъгъла, — зная изход от това. Ако се свиеш върху завивката и заровиш лице във възглавницата, няма нужда да гледаш какво става с тебе и какво събужда желанието ти за грях.

— Така ли? — прошепна тя задъхано и притисна хубавото си лице към възглавницата, тъй че за Хонс вече не бе трудно да смъкне ризката ѝ.

И като почувства, че ѝ се харесва той да разполага така свободно с нея, както и с възможността, която тя му предлагаше, Хонс си помисли, че такава сладост навярно не броди незабелязано по света. И понеже сигурно много погледи бяха се спирали върху нея и сподиряли съблазънта ѝ, не бе изключено нейните нощни похождения в колибата сред тиквената нива да не бяха останали скрити за нечий очи. Твърде възможно бе тези очи да принадлежаха на някой от градските писари, които — ах! — така приятно се излежаваха пред своите къщички, или пък на някой от помощник-писарите, някой безполезен глупак, който след време също тъй щеше да се излежава приятно. И въпреки насладата от момента Хонс наостряше слух към шумовете пред колибата, та да долови прокрадващи се стъпки, които биха направили щастieto му пълно. Защото тогава той би скочил и би изхвъркнал навън, за да улови съперника си за гърлото. Онзи навярно щеше да се опита да обезобрази лицето му с нокти, да го направи неузнаваемо, тъй като този женски начин за саморазправа бе твърде популярен сред писарите. И това щеше да стане най-вече заради примамливата гледка в ъгъла на колибата, тъй като Хонс възнамеряваше да разтвори широко вратата. След това трябваше само съвременно да изчезне и да остави противника си почти немощен, та да го намери караулът и попълни с него намаления състав на отряда, тъй както се бе случило с него, когато на ротата не достигаха хора. И понеже при цялото това протакане тяхното удоволствие се увеличаваше, Сина шепнеше:

— О, колко е хубаво!

С тези думи тя премахна от Хонс и последните останки от загриженост дали при подобна замяна тя няма да бъде прекалено нещастна. Ето защо Хонс като прилежен войник остана на своя пост още някоя и друга нощ и храбро победи всички зли духове, които пълнеха със страх бадемовите очи на момичето. През цялото време обаче нито веднъж не долови да се прокрадват стъпки към колибата, така че когато се уморяваха от ласки, тя заспиваше леко и спокойно в прегръдките му, а навън прошумяваха само тъмните криле на нощните птици.

СЕДМА ГЛАВА

Ала щастието на роба не трае дълго. Един ден, когато караулът пристигна в тиквената нива, за да смени Хонс, ефрейторът му заповяда:

— Ще стоиш тук и няма да мърдаш от мястото си!

Така Хонс остана в колибата, а времето минаваше извънредно бавно, защото още бе ранна утрин и часът на злите духове бе много далеч. И понеже нямаше какво друго да прави, той захвана да си деля свирка. Но тъкмо я завърши, през нивата се приближи офицерски патрул и му нареди да си предаде оръжието.

На Хонс му стана ясно, че сигурно се е провинил в нещо, но понеже един умен войник никога не задава въпроси — така научава само неприятности — той доказа пъргавия си ум, като последва безмълвно патрула, който го арестува.

— Сбогом, тиквена ниво! — въздъхна той. — Сбогом, тъмна колибо! Прощавайте и вие, радости, аз си отивам. Тук ще дойде нова стража и скоро ще ме забравят. И ако някой си спомни за мен, то ще бъде набързо и в чужди прегръдки. А за къщичките на градските писари навярно вече и дума не може да става!

И той тръгна безутешен, с наведена глава и превити рамене. Недалеч от Хану го качиха на една лодка и го закараха надолу по реката до Фаюд, където спряха пред дома на неговия началник. Там Хонс прекара цялата нощ и още един ден, а на следващия чу някакъв глас да казва:

— Да влезе оная свиня!

Хонс влезе при своя повелител, хвърли се по очи пред него и остана да лежи на земята, докато гласът не му рече:

— Вдигни очи и отговаряй на въпросите ми!

Тогава той вдигна очи и на въпроса дали се казва Хонс, отвърна „да“, а на следващия дали е роден в село Берсеар, в областта Аа, отговори отново с „да“, понеже си помисли, че щом го питат така, значи вече знаят всичко и е безсмислено да лъже.

— Значи, ти си Хонс от Берсеар в областта Аа! — гневно кимна полковият писар и се извърна тържествуващо към полковника.

Онзи обаче тропна с крак и кресна:

— Позор! Покажете му това!

— Твоят велик повелител, да се радва на дълъг живот, определя поведението ти като позорно и заповядва да ти покажем това! — рече полковият писар и разгърна пред Хонс един дълъг свитък, като го размота с крак.

— Позор! — кресна отново полковникът.

— Твоят велик повелител, да се радва на дълъг живот — повтори отегчено полковият писар, — още веднъж определя поведението ти като позорно!

Ала на Хонс това бе повече от ясно.

— Но аз не съм направил нищо — захленчи той.

— Вашият слуга и роб, това жалко същество, твърди, че не е направил нищо — обърна се писарят към полковника, макар че той го бе чул с ушите си.

— Точно така, не е направил нищо, затова го и обвиняваме — намеси се полковият съдия. — Моля неговите думи да бъдат протоколирани, защото представляват безусловно самопризнание. Този дрипльо казва истината, като заявява, че вече седем години не е направил нищо, за да си плати данъците. Дори не е съобщил за тях на ковчежника, та да му ги удържи съответно от заплатата, с която, за съжаление, малко сме поизостанали. В нищо друго не го обвиняваме, а и той си призна веднага. Затова, велики повелителю, благоволи да заповядаш да произнесе присъдата. Вън на пътя виждам вашия готвач, достопочтения Херипор, да се радва на дълъг живот и се прероди пак в готвач, защото неговите кокошчици и пьдпьдъци са истински деликатес, та виждам как поглежда нетърпеливо насам, явно уплашен да не би печеното да се претопли и да загуби сочността си.

— Благоволи да приключиш! — промърмориха офицерите и се хвърлиха по очи на земята.

А писарите на ветрилоносците на щабните офицери извикаха най-силно, защото бяха най-гладни:

— Благоволи да приключиш!

— Нека моят достоен слуга, съдията, произнесе присъдата! — заповяда най-сетне полковникът, който се страхуваше, че ако се забави

още малко, може да предизвика бунт. Съдията също се хвърли по очи на земята, после се изправи и даде знак на своя ветрилоносец да даде знак на своя писар да прочете присъдата:

— Слава, чест и вечен живот на нашия господар фараона, владетел на девет народа и син на Слънцето! Ето думите на великия повелител, недостоеен слуга на фараона и прославен началник на гвардейския полк „Зеленото куче“, достопочтения господин Семес, победител в седемнадесет битки, покрит с рани и белези от главата до петите: „Когато смелите синове на родината напълно и безрезервно отдават живота си в служба на Свещената династия и непрестанно, ден и нощ, изпълняват дълга си, и тъй като са възпрепятствани да имат други доходи, съвсем заслужено държавните съкровищници са открити за тях, та да получават каквото им е нужно: ризи, дрехи, обуца, наметала, вино, пшеница, бира, царевица, брашно, волове, овни, кокошки и други видове храна, напитки и облекло, а заедно с това и заплата в злато и пари, както и накити, за да кичат с тях своите жени, а онзи, който не изпълнява дълга си, да попълва тези благодатни съкровищници, трябва да се смята за най-злостен враг и заслужава да бъде убит на място! Ала не и преди да е изплатил дълговете си до последната стотинка. Затова осъждаме селянина арендатор Хонс, промъкнал се в редиците на нашите воители без да съобщи, кучето, на ковчежника за своите данъци и който, о позор, дължи на съкровищницата за цели седем години, осъждаме го да бъде изпратен в каторгата на Негова Светлост и да изстискат там от него каквото може да се изстиска, за да бъдат съкровищниците винаги пълни и никога да не пресъхва благото, което изтича оттам за офицерите на Негова Светлост. Нека царството на нашия владетел процъфтява и преуспява, а заедно с него и офицерският корпус, та да сме радостни на пировете и в покоите при нашите жени и да се присмиваме на враговете си, които ни завиждат. Защото ние сме могъщ народ и никога няма да се оставим да ни ограбват някакви си мръсни кучета!“.

Още под въздействието на това така внушително съдопроизводство господата напуснаха залата и се отправиха на обед, като оставиха Хонс да лежи по очи на земята, самотен и смазан от съдбата. След като полежа така известно време, към него се приближи един сержант и добродушно го раздруса за рамото.

— Е де, не прави глупости, станалото — станало! Изкарай няколко години в каторгата, а после пак ела при нас. Тук винаги си добре дошъл. А след още няколко години ще станеш ефрейтор, а може дори и сержант. И тогава, драги мой, ще ти потръгне, защото вече ще се числиш донякъде към онези, на които е позволено да скубят другите, и ще получаваш своята част от съкровищницата. Тогава по друг начин ще говориш и другояче ще мислиш за плащането на данъците. Защото винаги има някой, когото бият, и някой, който бие — нека, по дяволите, се помъчим да се причислим към онези, които бият!

След тези думи той изведе Хонс и го прати по етапен ред за каторгата. Красивият Фаюм с неговите акациеви горички, с нивите, засети с пшеница, лук и тикви, остана зад Хонс, а хубавите къщички на градските писари скоро се изгубиха от погледа му. За последен път пред очите му проблесна каналът и езерото Моери, след това отрядът мълчаливо навлезе в пустинята.

ОСМА ГЛАВА

Един ден по залез-слънце те пристигнаха в каторжническия лагер, който се намираще далеч в пустинята до брега на един жалък оазис с няколко проскубани палми и една продълговата локва, край която растеше остра трева. И тук, далеч от всички радости на живота, Хонс заедно с другите прокълнати трябваше да лови с въжета камилски птици, да ги гони пеш в трептящата омара на пустинята, често полумъртъв от жажда. На хванатите птици оскубваха перата и ги изпращаха в Мемфис пред трона на фараона, нашия владетел, като особена ценност.

Един от каторжниците обаче, най-усърдният, имаше шанса след едногодишен труд да бъде освободен от всички дългове. И понеже тук въображението напразно диреше изход от положението, Хонс твърдо реши той да бъде този щастливец. Но така се случи, че един ден се върна запъхтян в лагера, понеже му течеше кръв от носа, и волюневолю трябваше да помоли да го освободят от работа. Той падна на колене, но все пак с достатъчно вдигната глава, за да се видят доказателствата за неговата неработоспособност.

Достопочтеният господин управител се бе изтегнал в сянката на едно тамариндово дърво, бе потопил нозе в глинени съдове, пълни с вода, и си бе сложил мокра кърпа на челото. Палмовото вино го бе направило по-мек, а когато човек си е пийнал, не се церемони много-много и, като не успява да се владее, оставя се на добрите си инстинкти.

— Я ела по-близо, ела де! — пророни той към Хонс с полузатворени очи, като дишаше тежко. — Но не и съвсем близко, за да не ми омърсиш дрехата. Ето, вземи една кърпа и избърши кръвта от носа си. Как може да си толкова безразсъден и да тичаш тъй много. Всички новаци са безразсъдни. Впрочем би трябвало да се възхищаваш от мъдростта на нашето правосъдие, че не ви осъжда до живот, а ви освобождава, щом почнете да се вразумявате.

И след като се прозина и затвори съвсем очи, той скръсти ръце върху корема си продължи да говори, поглеждайки от време на време Хонс:

— Ще ти обясня как е наредено всичко, защото дори един главен надзирател изпитва човешката потребност да се поразговори. Изобщо в нашия лагер нещата си вървят по съвсем човечен начин. Например: Ти ме мразиш. Не ми отговаряй! Знам, че е така. А е толкова несправедливо от твоя страна да ме мразиш! Но всички новаци са несправедливи! Ако беше малко по-справедлив, щеше да ми се възхищаваш. Та погледни ме — аз съм дебел, дори извънредно затлъстял човек. Трудно подвижен съм като костенурка и безпомощен като охлюв, който течението е изхвърлило на пясъчния бряг. Аз съм самичък сред вас. А вие сте много. И въпреки това се подчинявате на всяко мое трепване на веждите. Не ви доставя никакво удоволствие да тичате сред пустинята, но въпреки това го правите, и то така ревностно, че кръв избликва от ноздрите ви. И защо е всичко това? За да ми угодите! За да добиете благоволението ми, защото си мислите, че само с прекалено старание можете да ме спечелите. Аз съм самичък сред вас и въпреки че сте мнозина, успявам да ви накарам да работите за мен, тъй както пък други успяват чрез мен да ви накарат да работите за тях. Вие не сте тук доброволно, но само като си помисля с какви нищожни средства разполагам, за да мога истински да ви заставя! Та погледни ме! Виж моето разплуто и негодно за нищо тяло! Човек би помислил, че доброволно се съсипвате, само и само да сте ми от полза. Ако ти беше умен човек, щеше да се възхитиш на мъдрия принцип, който успява да постигне подобно нещо. Защото всичко се заключава в това: да накараш хората доброволно да изпълняват работа, която — ако зависеше само от тях — не биха вършили дори на сън.

И достопочтеният млясна звучно с устни, намести се с пъшкане по-удобно, прозина се непринудено още веднъж и продължи:

— Освен това съществува и нашият хубав обичай да освобождаваме най-усърдния от вас след едногодишен труд. Да се освободиш посредством работа — това се превръща за вас в желана цел. Също и ти го желаеш, естествено, че го желаеш! Но разбери ме добре, каторжнико: един от вас ще получи свободата, а пък стотици се стремят към нея. Който ми донесе дванадесет пъти по дванадесет щраусови пера, както съм определил, ще получи обещаната награда.

Но аз, като пълномощник на фараона, ще получа не само тези сто четиридесет и четири пера на най-усърдния от вас, но и онези сто четиридесет и три, сто тридесет и девет и сто и осем (никога не са били по-малко) на останалите. Стотина от вас се трудят за нещо, което само един получава. Следователно деветдесет и девет биват измамени с наградата. Това е великолепна сделка! Наистина наградата на най-усърдния превишава стойността на неговите усилия, ала ненаграденото усърдие на останалите напълно я обезщетява.

При тези думи управителят се плесна по корема, така че той прокълнтя.

— И разбери, това е само едната страна на тази мъдра мярка. Още веднъж размисли: един от вас получава нещо, към което се стремят всички. Каква великолепна завист, каква ползотворна ревност се създава сред останалите! Начаса израстват мои верни помощници. Нима е нужно да проявявам бдителност, та да не би някой да ме измами! Съвсем не! Конкуриращите се претенденти за наградата започват да се подозират взаимно, а това дава много по-големи резултати, отколкото аз бих могъл да постигна. Ето, аз съм самичък сред вас, но и вие сте само тълпа от самотници. Вашата омраза към мене е нищо в сравнение със завистта и ревността помежду ви! Всеки от вас е готов да се съюзи с мен срещу другите, искрено се радва, ако подобен съюз се осъществи, и го счита за най-висше щастие под небето. Ето, това ви пречи да постъпите естествено, а именно: да се съюзите срещу мене. Виждаш, дори тук, при нас, културата тържествува над природния инстинкт и ми дава възможност да охлаждам бедните си крака, за съжаление само в марна вода, докато вие скачате из пустинята с вашите въжета, тъй че хриптенето ви се чува чак до небето.

Барабаненето с пръсти по корема, което той изпълняваше, премина в самодоволно поглаждане на извънмерната му плът.

— Ала има и една трета, крайно интересна страна в това мъдро устройство на нещата. А именно: който по такъв начин е спечелил предимство над останалите, сам се противи другите също да го постигнат. След всички мъки и терзания, който е трябвало да преживее, той смята за напълно справедливо, ако единствено хора като него — тоест твърде малко на брой — получат правото да се наслаждават на подобно предимство. И това възпира съчувствието на

освободилия се към задържаните, а по такъв начин принципът на цивилизацията излиза победител и над жалкия човешки инстинкт към състрадание.

Ясно беше, че достопочтеният е вече твърде уморен, за да може да се прозине трети път. След няколко безуспешни опита той се отказа и продължи съвсем сънено:

— Имаше време, когато тук си позволяваха лукса да отличават най-усърдните, като ги назначаваха за помощник-надзиратели. Това ми изглежда ужасно смешно и по моему е връх на глупостта! По такъв начин ние се лишавахме от най-добрите сили, а не постигнахме почти нищо. За подобна служба трябва да се гледа по-скоро личната дарба, отколкото усърдието, и да се правят надзиратели само каторжници, които обладават природно отвращение към физическия труд. Само подобни хора, подтиквани от дълбоката си и непреодолима погнуса към труда, биха се старали да запазят поста си, като развият най-голяма изобретателност в откриването на сигурни методи за изстискване на останалите.

Управителят изговаряше тези думи вече в полусън, едва движейки устни.

— Само на такъв човек например би се сторило съвсем необходимо да се погрижи претендентите за обявената награда да не бъдат обезкуражавани от прекалената преднина на някои от вас и така да престанат да се трудят с предишното усърдие. И ето, аз се виждам изправен пред необходимостта за няколко дни да утежня условията за работа на каторжник номер 97 на име Хонс, или както там те наричат. Затова реших да те изпратя в Мемфис за предаване на щраусовите пера заедно с отряда, който пристига утре. Тази промяна ще ти подейства много благотворно. Макар че също крие трудности и опасности, тъй като в по-голямата си част пътят преминава през пустинята, тя може чудесно да се представи като отличие за твоето усърдие. Имах намерение да ти изтъкна голямата чест, която ти се оказва с подобно доверие, та да ти подсладя малко пътуването, но ето че кървящият ти нос ми спести излишните думи. И тъй, вдругиден потегляш с отряда и ще се грижиш войниците да не отмъкнат нещо по пътя. А те от своя страна ще имат грижата в най-скоро време да те доставят непокътнат отново тук. Само не си мисли, че ще можеш да им се изплъзнеш! Ако не те докарат обратно, някой от тях ще трябва да заеме твоето място —

това ще ги направи бдителни. Казвам ти го само за да спестиш на себе си и на тях излишни мъки. В края на краищата ти също си културен човек, а в какво друго се състои културата, ако не в това, да си спестяваш излишните мъки?

Управителят още веднъж шльопа нозете си в глинените съдове, после вече се чуваше само тихичко как пръстите на краката му нежно се движат. Накрая той се отнесе напълно. Душата му се бе отделила от тялото и блуждаеше някъде около портите на Западния град, като съзерцаваше през тесните пролуки неясните видения на един живот, в който източеното от жегата и охлаждащото с вода тяло под тамариндовото дърво вече не можеше да взема никакво участие.



ДЕВЕТА ГЛАВА

Предводителят на транспортния отряд, който потегли след един ден, бе смел щабен сержант, храбрец от главата до петите, ала най-вече в своите приказки.

— Вие, посерковци такива! — говореше той по време на похода, понеже бе дърдорко и не преставаше да забавлява хората си със своите героични дела. — Нищожни създания, какво знаете вие? Вижте ме само. Ако боговете не бяха отредили иначе — защото те са завистливи и подозрителни към великите добродетели и мразят героите! — днес можех да бъда ветрилоносец на генерала или пък капитан, за каквото всъщност съм роден. По време на последната война срещу тези дрипльовци сирийците знаете ли къде попаднах пред Дамаск? Попаднах в една клисура! Отдясно — скали, отляво — скали, аз наврян помежду им, а пък моите хора зад мене!

— Зад тебе? — изръмжа ефрейторът. — Виж ти!

— Да, зад мене! — потвърди щабният сержант, като се правеше, че не забелязва подигравателните погледи на войниците. — И както си вървя, насреща ми се задават, какво мислите?

— Сто сирийци — каза ефрейторът равнодушно, понеже явно вече бе слушал историята.

— Е, възможно е да са били и двеста. Изтеглям меча си и първият пада, а след него и вторият. Така известно време битката продължи доста весело. Вече се бях покачил много високо, тъй като отзад напиреха нови войски и трупове се стелеха един връз друг. И докато се усетя, по планината от труповете съм се изкачил чак до горния край на клисурата и заставам на открито поле, посред строя на сирийците. Щом ме виждат, те хукват да бягат. Но зад тях стоят офицерите и бързо забелязват, че съм сам. Тогава развъртат тоягите, войските се връщат обратно и ме нападат. Отвсякъде, значи, срещу мене настъпват сирийци. Естествено да ги броя не остана време, но трябва да са били някъде към шест полка, заедно с кавалерията. Това, разбира се, ми дойде малко много. Да бяха един или най-много два

полка, по иначе щяха да се развият нещата! Ако моите хора бяха с мен — ама ядец, те си стояха долу в клисурата и се радваха, мръсниците, че сержантът им е в затруднение. Така още известно време нанасям удари около себе си, докато мечът ми се изхабява съвсем и в ръцете ми остава само дръжката. Нанасям удари, ви казвам, и повалям още няколко дузини от тези нехранимайковци, но след това те ме хващат за краката и ме повалят. Аз падам, а цялата паплач — върху мен. Връзват ме и ме оставят да лежа още няколко дни, само че на подobaващо разстояние от себе си, защото в гнева си толкова силно скърцам със зъби, че късчета от тях летят на всички страни и им причиняват ужасни рани. И тогава, приятели, ме надвива умората и аз потъвам в сън — сън, ви казвам, от който се събуждам след не знам колко си седмици. И когато се събуждам, къде мислите, че се намирам?

— Може би в кръчмата — отвърна ефрейторът. — Сигурно каната с вино се е търкулнала на пода и те е събудила.

— В кръчмата ли? Как така в кръчмата? Изглежда, не ме слушаш както трябва, ефрейторе! Зазидан бях от главата до петите сред каменни блокове, дебели по един метър.

— Да, да, не е лошо казано! — изръмжа ефрейторът от удоволствие. — Чудесно го рече! На мен също тъй ми кънти главата, когато съм препил, а помисля ли си за тежестта в краката, получава се съвсем същата картинка, сержанте!

Ала сержантът не обръщаше внимание на недостойните подмятания.

— Та, казвам ви, бях зазидан. И като чувам, че извикват дванайсетия нощен час, помислям само как да се измъкна от този капан. Протягам се, напъвам мускули и понеже хоросанът още не е засъхнал, каменните блокове се разместват и аз се озовавам в гърба на врага. Изкрещявам „Ура, ура!“, а останалото вече знаете.

— Разжалване заради неизпълнение на бойна задача — каза ефрейторът сухо.

— Точно така, заради неизпълнение на задачата, която ни бе възложена в клисурата. Не я свършихме докрай поради затрудненията, които ни създадоха тристате сирийци. Е, няма що, трябва да има ред в армията. Но аз, посерковци такива, трябваше да бъда днес най-малкото полковник или генерал, ако бе отсъдено справедливо!

— А пък аз, главен надзирател на царските рибарници — изсумтя ефрейторът. — А сега внимавай, сержанте, че навлизаме в клисура. Трябва да пратиш някого напред да разузнае обстановката, или пък отново да застанеш пред хората си.

По челото на сержанта се появиха бръчки на загриженост, а гласът му стана по-мек и по-човечен при вида на прохода, който се изпречваше пред отряда.

— Мислиш ли, че има опасност?

— Една клисура трябва предварително да се разузнае — отвърна ефрейторът сухо, слезе от мулето си и се настани удобно в сянката на една скала.

— Хм, хм — промълви щабният сержант и се завъртя неспокойно на седлото си. — Може би някой ще пожелае доброволно да иде на разузнаване?

Войниците стояха равнодушно около него и се правеха, че не чуват.

— Не ти ли се струва, че нещо шумоли в клисурата? — сега щабният сержант попита ефрейтора. — Товарът ви е извънредно ценен и аз не бива нито за миг да го изпускам от очите си. Може би ти ще...

— Ах, какво приказваш! Прати каторжника. Тук гъмжи от диви зверове. И ако чуеш рев в клисурата, ще знаеш какво има в нея и от какво да се пазиш.

— Господарят на джунглата! — промълви щабният сержант, пребледнял. — Да не говорим повече за това. Наистина, най-добре ще е да пратя каторжника, само да не забравя преди това да му взема меха с вода. Така няма да ни избяга и ще се върне обратно.

— Е, виждаш ли, щом трябва да спасяваш кожата си, започват и умни мисли да ти минават през главата.

Хонс бе изслушал геройските подвизи на щабния сержант с половин ухо, но не се превърна цял в слух за онова, което последва. Той не показа особено желание да навлезе сам в мрачната клисура, където можеше да го нападне и разкъса някой звяр, така че действително трябваше да го подтикнат с няколко копийни остриета. А щом копията вече не можеха да го достигнат и зад гърба си усещаше само насочените към него стрели, той тръгна по-бавно и колебливо и навлезе пипнешком в клисурата с твърдото решение след стотина крачки да спре, понеже така или иначе трябваше да измине същия път

обратно. Но в клисурата бе приятно хладно, а като проникна още малко навътре, той откри дори ручейче, което се стичаше от една скална пукнатина и се събираше в малко вирче, откъдето можеше да се пие. Хонс си помисли, че тук не е чак толкова лошо, но би станало, ако войниците узнаеха. Много по-добре щеше да бъде, ако те смятаха местността за опасна. Въпросът бе само кой ще им го внуши с потрисящ душата глас и трогателно картинно описание, ако той останеше тук прекалено дълго. Наистина, възможно бе забавянето му да ги наведе на мисълта, че господарят на джунглата си е направил кърваво угощение с него, още повече, ако подкрепеше въображението им с някой сърцераздирателен вик. А той можеше, разбира се, да бъде нададен не само поради действително нещастие. Тогава те без съмнение щяха да побързат да се отдалечат от тази опасна местност — непременно щяха да го сторят — а него, който не познаваше пътя и не бе екипиран за големи преходи, щяха да изоставят. И то без да са сигурни, че изоставят именно него, защото едва ли вече щяха да си го представят иначе, освен като останки от угощението на някой звяр — така че за тях вече нямаше да бъде „той“. Пък и те изобщо нямаше да се мъчат да си го представят, а щяха да гледат как час по-скоро да се махнат. Ето защо — а че се досети бе просто дар от боговете — най-добре беше да запази за себе си тайната на студеното ручейче и да не я превръща глупаво и прибързано в ново стъпало към своята гибел, а да се упражни в търпение и да я използва по възможност при обратния път като стъпало към избавяне от злочестието, което го принуждаваше да живее с хриптящи гърди и кървящ нос. Така че след като се напи до насита и дори загреба с шепа вода, за да освежи тила си, Хонс се върна по пътя. И когато войниците го зърнаха с жадно изпънати вратове, но все пак застанали на прилично разстояние в очакване да чуят за премеждието, което им готви непонятната съдба, Хонс се затича към тях и закрепця с все сили:

— Ах, да знаете само как шумоли вътре, о, богове, как шумоли навсякъде! През цялото време!

— Шумоли навсякъде? — повтори щабният сержант замислено и обходи с поглед лицата на своите войници, чиито очи бяха изскочили от страх. — Нали ви казах веднага, че вътре нещо шумоли? Всичко знаех предварително.

И дълбоко загрижен, той подкара мулето си напред-назад, почесваше се по брадата, мърмореше и нещо обмисляше.

ДЕСЕТА ГЛАВА

— Какво ще кажеш? — обърна се той след това топло и човечно към ефрейтора, който най-безсрамно се бе събул бос и дъвчеше лук. — Не е ли по-добре да се отдалечим от клисурата?

— Както заповядаш! — изсумтя ефрейторът. — Ти си тук командирът, не аз!

— Искам само да кажа, че можем да заобиколим, като минем по хребета и после отново слезем на пътя. Една клисура винаги е пълна с опасности, а мъдростта, майката на военното изкуство, просто ни повелява да използваме обиколната тактика, за да предотвратим възможните пагубни последствия. Не бива да забравяме, че нашият товар е извънредно ценен и нямаме право лекомислено да го излагаме на риск поради безразсъдна смелост, която впрочем лично на мене подхожда повече. Помисли само — ние пренасяме имущество на фараона!

— Добре, тогава да заобиколим — изръмжа ефрейторът и закопча сандалите си. — Щом нещо шумоли в клисурата...

— Но разбери ме правилно! — извика сержантът умоляващо. — Правим го само по тактически съображения! Ти като ефрейтор естествено не разбираш много от тези работи, но аз като щабен сержант сигурно знам повече...

— Добре, добре — промърмори ефрейторът добродушно. — Ако питаш мене, винаги бих предпочел една горе-долу безопасна равнина пред някаква си подозрителна клисура. И то не по тактически съображения, а просто от страх. Затова съм си само ефрейтор.

— Не говори тъй! — извика сержантът, в пристъп на чувство за справедливост и това показа, че наистина притежава по-остър и деликатен ум, отколкото обикновено имат сержантите. — Не се обвинявай в страхливост, която буди само отвращение! Това, което ти наричаш страх, драги мой, е много важен елемент във военното изкуство. Та помисли — аз за малко не станах генерал! Това доста ми е занимавало ума, защото нормалният човек се разтреперва още при

мисълта за вероятния враг в клисурата, тъй като е надарен с въображение и е в състояние ясно да си представи какво го очаква. И ако той се разтреперва пред един вероятен враг, как ли ще се тресе, когато го срещне очи в очи! Само тъпакът, грубият и необразован глупак не е в състояние никога и никъде да си представи нищо, така че наистина най-безразсъдно и сляпо решава да се навре в клисурата, където нещо шумоли, или пък да нападне врага, без да размисли, че онзи може да му го върне тъпкано. И така се стига до клане! Противно, крайно противно! А пък войната — а тя е изкуство, от което аз, щабният сержант, разбирам повече от тебе, ефрейтора — е съобразена с качествата на образования човек, надарен с въображение. Такъв човек естествено ще се разтрепери пред лицето на врага. Образованият войник, казвам ти, ще се разтрепери и командването трябва да се съобразява с това. Ето защо една война започва още в мирно време, като вместо естествения страх от врага, на войниците се внушава изкуственият страх от началството. На казармения плац се притъпява тяхното въображение, като им се дава да разберат, че най-страшното нещо, което може да ги сполети, е гневът на началника. Драги приятелю, една армия, чиито бойци са обзети от смъртен страх да не закъснеят за вечерна проверка с една секунда, които в едно незакопчано копче виждат причина за катастрофа, ако се изпречи пред погледа на някой подофицер — такава една армия, изпълнена с ужас от сержантите и офицерите, когато на бойното поле застане пред врага, извършва чудеса от храброст. Страхът от врага, настъпващ срещу тебе, и още по-силният страх от началника, който върви зад гърба ти и ти не можеш да го видиш, но той те вижда отлично — това е чудесно състояние, ако обхване цели полкови редици. Защото, притиснати между две вдъхващи страх сили, войниците получават онова пълно нервно разстройство, което единствено може да изведе тълпата до победа. Сам човек бързо би свършил в безпомощен истеричен плач или по друг безславен начин. Но тъй като войниците са наредени рамо до рамо, никой не позволява на съседа си да се строполи в несвят на земята, защото мисли, че другият се опитва да изклинчи. Затова се мъчи да го изправи на крака, та да се притисне по-плътно до него, и щом само един от тях направи крачка напред, всички тръгват заедно с него. Така цялата хилядолика паплач се придвижва напред, трепери, крещи от страх и се втурва към неприятеля, като започва да сече

наоколо си в безумен ужас. И се извършва великата битка, за която по-късно историята ще възхвалява царете. Тя може да се осъществи единствено с помощта на велико изкуство и, макар да приема различни форми и правила, то си служи най-вече с онова, което ти наричаш страх. Значи ти притежаваш качество, което трябва да бъде причислено към войнишките добродетели. Смелостта, драги мой, както може би ти я разбираш, е нещо направо противоустановно и подлежи на военен съд. Защото такава една дръзка храброст скоро довежда до неуважение на началството. А който не се бои от началника, не струва за нищо — с него не може да се прави история. Впрочем, за да звучи по-хубаво, не трябва да се говори за страх, ами за подчинение и дисциплина. И аз мисля, че едва така му се придава истинска красота и се увенчава това състояние, което ти по глупав и недостоен начин си склонен да причислиш към своите слабости.

Така приказваше сержантът, докато транспортният отряд описваше широка дъга около клисурата, за да слезе отново на пътя, който трябваше да ги отведе в Мемфис пред двореца на фараона. Разбира се, така отрядът изгуби много време и доста се забави. Това нещастие изпълни с дълбока печал цялата страна, двореца и сърцето на нашия владетел, сина на Слънцето, както ще видим по-нататък.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Крайно милостив и благодетелен към своите приближени е нашият фараон, владетел на девет народа и син на Слънцето — да живее вечно! Той често си спомняше с умиление за верността на своите слуги, а също знаеше, че те много скоро ще престанат да му бъдат верни, ако това не им носи нищо. Ето защо той призова приближените и благонадеждни свои поданици да се явят пред трона му и това предизвика силна радост в страната и голямо раздвижване по всички пътища. Поданиците язدهа към двореца или се поклащаха в своите носилки: верните областни управители — най-верни от всички, надзорниците и наместниците, чиновниците, писарите на чиновниците и ветрилоносците на писарите на чиновниците. И Мемфис, градът на блясъка и безкрайната благодат, се изпълни от тяхното нетърпение и радостно очакване. Високопоставените и най-видни личности сред призованите получиха от нашия владетел в дар полски имоти, пари и ценности, а към тях бяха прибавени няколко от дъщерите на Негова Светлост и известен брой придворни дами. В това време ковчезникът на малките съкровищници разтвори складовете, в които бяха натрупани малоценните вехтории, за да бъдат раздадени на понижшите чиновци като израз на благоразположение от страна на техния владетел. Но когато достопочтеният господин пристъпи в съкровищницата, където се съхраняваха отличителните щраусови пера — о, ужас, помещението се оказа празно, а всички припаси бяха свършили!

Достопочтеният ковчезник заскуба оскъдните, грижливо сресани кичури на брадата си — тъй като се числеше към философската секта на брадатите — и зариде тъй гръмко, че воплите му проникнаха през коридорите на двореца до ушите на ветрилоносеца на негово благородие писаря на негово високоблагородие ветрилоносеца на Главния писар.

— О, нито перце не е останало! — вайкаше се ковчезникът на съкровищницата.

— Нито перце не е останало! — завайка се на свой ред писарят на ветрилоносеца на Главния писар.

А той също се разтича и завайка.

— Нито перце не е останало!

И така новината стигна до Главния писар, който със сълзи на очи се завайка пред дворецовия надзирател.

— Нито перце не е останало!

Най-сетне воплите стигнаха до ушите на нашия всеблаг утешител, всевластния фараон. Негова Светлост на свой ред се завайка:

— О, нито перце не е останало! О, каква злочеста награда за верността! О, каква най-злочеста награда за предаността!

И всичко живо в двореца избухна в плач, посипа си главата с пепел и се вайкаше. Защото щом сърцето на владетеля е потопено в скръб, тя се разстила като мъгла из всички дворецови помещения и никой не смее да не тъгува. Дори сам Негова Светлост не смее, защото от него се очаква да бъде печален — такава е професията му. И само когато хората оставаха сами, в двореца избухваше пищна, разюздана веселост, която естествено начаса замираще, щом в помещението влезеше друг.

И докато дворецът тънеше в мрачна потиснатост, неочаквано пристигна на мулето си нашият щабен сержант заедно с отряда и се представи на помощника на писаря при Южната порта. И от служба на служба през всички дворецови помещения, без да бъде пропусната и най-малката стаичка, се разнесе новината, че са пристигнали нови щраусови пера и, значи, нещастieto е предотвратено. А ковчезникът на съкровищниците лично се спусна към портата и запрегръща в обяснима радост войниците, което не бе съвсем благопристойно, заподскача и затанцува от щастие, въпреки че поне това можеше да остави на своя заместник. И като пожела извънредно да награди смелчаците от транспортния отряд, разреши им на следния ден да погледат празненството. Войниците, онемели от това доказателство за височайша милост, се хвърлиха по очи на земята с убеждението, че пред тях се разкрива самият рай и светът вече не е долина на скръбта, каквато е бил досега. И понеже Хонс също се бе хвърлил по очи на земята, получи заедно с другите благосклонното разрешение. На следния ден в караулното помещение на крепостната стража го

изкъпаха и намазаха с благовония, за да пристъпи ухаещ, както изискваше правилникът, в преддверието на двореца, където най-низшите чиновници вече очакваха наградите си.

Церемониите се точеха бавно, тъй като бяха доста сложни. След като Великият канцлер изложи в хвалебствена реч заслугите на наградените, Негова Светлост лично нареди натрупаните пред трона му щраусови пера да бъдат изнесени и предадени на Първия писар, който да се разпорежи съгласно обичая за тяхното раздаване. След това Първият писар в тържествено слово оповести пред Дворцовия съвет решението на Негова Светлост, а Съветът на свой ред взе решение да възложи изпълнението на височайшата заповед на една комисия, която още от ранните утринни часове чакаше в третото преддверие на двореца. Комисията се хвърли по очи на земята и прие тържествено щраусовите пера, преброи ги внимателно и ги разпредели по различните ведомства на отделните министерства, които своевременно бяха изпратили по един представител от своите канцеларии, за да получи приспадащото им се количество пера. Тук трябва да се отбележи, че тържествеността при предаването и приемането постепенно загубваше от своето достолепие, колкото на по-ниско стъпало се извършваше, а получаването на перата от министерските представители се превърна направо в крайно недостойно зрелище на пазарлъци и открито присвояване на ценните отличия.

И понеже работното време на министерствата клонеше към своя край, директорите на различните отдели по най-бърз начин се отправиха към посочените им дворцови преддверия и там наградиха представените за отличие чиновници. И тук, след всички прояви на разюзданост и непочтителност, достойнството на ритуала и на мига отново се извиси до полагаемата му се непостижима висота. Трудно може да се опише всеобщата екзалтация и смирено преклонение, затрогващият влажен блясък в преданите очи на чиновниците, които през целия си живот са напълно чужди на каквото и да било размякване, но в този върховен момент бяха обзети от безкрайно умиление — накратко, ако страната можеше да зърне за миг тези скромни, покъртени и сияещи от радост мъже, щеше с почуда да се запита: „Нима това са нашите чиновници?“. Те приемаха щраусовите пера, като се хвърляха по очи на земята и направо се въргаляха в прахта заради тази проява на най-висша милост. Сетне гладеха перата

с ръце в сладострастна тръпка, а някои побързаха да се закълнат, че ще изпълняват службата си още по-доблестно, още по-успешно и още по-безжалостно към себе си и най-вече към своите подчинени.

Хонс гледаше всичко това и съвсем други чувства се бунтуваха в непросветената му душа. Та пред очите му сега стояха верните на фараона данъчни чиновници и той за първи път в живота си ги виждаше да се въргалат така покорно в прахта. Но ето, ветрилоносците донесоха щраусовите пера и ги връчиха на усърдните мъже с най-любезни думи. И докато дворцовите служители с радостни сълзи в очите не намираха думи за достатъчна възхвала на благосклонната съдба, задето бе избавила Негова Светлост от затруднението да не може да награди верните си данъчни чиновници с големи щраусови пера, горчиви сълзи се стичаха по мазолестите длани на Хонс, заслушан в задавеното хриптене на гърдите си.

„Ето — мислеше си той, — това хриптене се дължи на тичането подир камилските птици сред омарата на пустинята. Там ще оставя своето здраве и за мене ще изчезнат и най-малките радости на живота! И за какво всъщност напрегам хриптящите си гърди? За да не намаляват щраусовите пера в съкровищницата на Негова Светлост, та да може да награждава с тях тъкмо онези, които ме обрекоха на такъв безрадостен и нездравословен живот. Излиза, че аз самият награждавам хората, които ме унищожават! О, каква гадост е тази проклета власт! И колкото повече ме измъчват, толкова повече отличия ще получават, заради които аз ще трябва да тичам из пустинята и да руша здравето си. О, каква нелепост! А на пръв поглед всичко изглежда смислено и наред, виж — не цари ли наоколо всеобщо веселие? Единствен аз се оплаквам и дори не чувам гласовете на другите, които също се оплакват — а ние сме толкова много!“

С тези мисли Хонс, мрачен и намръщен, потегли на следния ден обратно с отряда. В сърцето си таеше тежка горчивина, но и тайната на едно студено и приятно ручейче. А то скоро щеше да се превърне в първото стъпало към избавяне от злочестието, в което бе попаднал и което познаваше вече до дъно. И действително стана така, че той повече не трябваше да тича из пустинята, докато му рукне кръв от носа, нито пък да върши нещо под принуда. Защото при завръщането на отряда в каторжническия лагер Хонс вече го нямаше и всички бяха дълбоко убедени, че той вече не е „той“, а само останки от зловещото

угощение, което господарят на джунглата си е направил с него в клисурата.

С това става повече от ясно, че погледът, който Хонс бе успял да хвърли в държавните работи, се оказа пагубен за него — до каква степен, тепърва ще узнаем и ще направим необходимите изводи. Впрочем човек може само да се възхищава от мъдростта на нашите управници, че по правило не допускат външни лица да надзъртат в държавните работи. Защото, разберат ли веднъж как стоят нещата, те ще бъдат обхванати от мързел и непокорство. Трудѝ се на тази земя смирено и в благодатно невежество, защото колкото по-малко знаеш, толкова по-добре ще запазиш невинността на сърцето си. Та кажете кой би поел върху себе си отговорността пред всевечните богове, ако посее съмнения в душите, окъпани от блажена простота? И не е ли тъкмо покоят на душата най-важното нещо на този свят, много по-ценно от разглезващото благосъстояние, което прави сърцата зловни, а волята — непокорна?

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Ето че стигнахме до свещеното и благословено число на дванадесетицата. И тук трябва да напомним на преписвача да не изпуска нищо, което се извършва под нейния знак, защото часът на възвисяването не е далеч! Но ти ще трябва да изчакаш настъпването му с изгрева на дневното светило. Пази се да не се заблудиш, та да се излее връз тебе като мед и масло истинската благодат, да плуваш в охолство и да бъдеш блажен. Но ти не бива да се доверяваш на реките или на езерата, или пък на други водоеми, защото отразеното в тях не е нищо друго освен заблуда и привидност, която не може да се улови с ръце, а изтича между пръстите, като на всичкото отгоре има обратен образ, обърнат с главата надолу. Към тези лъжливи изображения е благосклонно не великото дневно светило, което ти трябва да призоваваш, а нощният Небесен скитник, ефирният и нежноок Месец, променлив, непостоянен и измамлив — Хонс би могъл да разказва дълго за това. Нежната успокояваща утеха върви ръка за ръка със заблудата: защото заблудата е привидност, а привидността е илюзия, а пък илюзията, на която човек се доверява дотолкова, че тя му отнема чувството за действителност, позволява на злото и гибелта незабелязано да го следват. Така заблудата се превръща в измама и ако не приличаше на нежна милувка, никой не би се предавал с такава лекота на нейното очарование. Знай, че заблудата ще бъде за тебе нещо желано и приятно! Достатъчно е да затвориш очи пред истината, и заблудата ще нарисува пред вътрешния ти взор изпълнението на всички твои надежди, тъй че ще виждаш тях, а не действителността, в която твоите надежди не струват пукната пара. С това заблудата ще те теши и успокоява и ще ти дарява лъжлива благодат, така че вече и думица няма да става за мед и масло, когато прогледнеш и видиш света в истинския блясък на дневното светило, а не в измамливото и естествено по-успокояващо сияние на благия Владетел на нощта.

Хонс обаче седеше край ручейчето, което изтичаше от една скална пукнатина и се събираше в малко вирче — седеше и от време на

време се навеждаше, за да разгледа измамливия си и обърнат образ, отразен от водната повърхност в часа на неговото възвисяване, за което ще научим по-нататък.

Но как стигна Хонс дотук, как намери отново пътя към ручейчето? Нищо по-просто от това! Нали вече бе седял веднъж край него и го бе напуснал, само за да го навести повторно в подходящия час! А този час настъпи, когато отрядът напусна Мемфис и се отправи обратно към Скалистата планина. Щабният сержант се клатушкаше върху мулето си, а хората му язدهа пред него, та да ги има постоянно пред очи. Само неколцина бе оставил зад себе си, за да не излага на опасност откъм гърба скъпоценния си живот. И когато техният път наближи клисурата, която веднъж вече бяха избягнали с трепет в сърцата, и сега, потни и уморени, се готвеха отново да заобиколят, Хонс пристъпи към щабния сержант, който за малко не бе станал генерал, и каза:

— Нека, храбрецо, нека отново разузная пътя, разбира се, след като ми вземеш меха с вода, най-вече за да не ти избягам. Но и защото в моя мех аз нося твоите водни припаси. И ако нещо ме сполети в клисурата, ти няма да можеш повече да се освежаваш с глътка прясна вода, тъй като няма откъде да я вземеш. Защото ако не се върна, естествено, ще знаете какво трябва да сторите, и няма да сте толкова любопитни да искате с очите си да видите нещо, което вашето въображение — а вие наистина не сте такива глупаци, че то да ви липсва — и без това ясно ще ви нарисува. Но ако аз не се върна, мехът с твоята вода също няма да се върне. И затова те моля: вземи го, за да не страдаш от липсата му и да не бъдеш принуден да намалиш дажбите на войниците, защото могат да недоволстват. А могат и сега да недоволстват, ако заповядаш да се заобиколи клисурата, без да е необходимо. Защото такава обиколка удължава пътя и го прави мъчителен и неприятен, а само увереността, че си избягнал опасността, ще го направи по-лек и привлекателен. Така че позволи ми да ти доставя тази лекота и привлекателност, като ти дам увереност за опасността, а не да се поддаваш само на нейната привидност, което е облекчение наполовина, а щом аз казвам „наполовина“, това означава „никак“. И само си представи, о, благодат, какво ще бъде, ако този път в клисурата няма никаква опасност! Ти ще яздиш под сянка, ще ти бъде прохладно и приятно, макар и по-стръмно, и скоро ще достигнеш

целта си: помисли, твоята щаб сержантска квартира с глинени съдове, пълни с прохладна вода, и с мекото, удобно ложе, което толкова дълго вече ти липсва! И ако проявиш добрината да си представиш за миг чувствата в сърцата на твоите хора, да речем, на честния ефрейтор до тебе, ще разбереш колко биха се зарадвали те, ако не трябва да вървят така дълго, и как ще се възхищават от тебе и ще приказват: „Нашият щабен сержант, какъв храбрец е той и как само мисли за хората си!“. Затова, великолепно, прати ме да разузная пътя — възможно е сега нищо да не шумоли в клисурата.

— Много нагли са станали напоследък тези каторжници — отвърна сержантът. — Откога един дрипльо си позволява да приказва? Като че аз самият не мислех тъкмо за това? И разбира се, че ще ти взема меха с вода, какво си въобразяваш и дърдориш излишни молби? И да изчакаш хубаво да зашумоли, преди да си помислил да се връщаш! През това време ние ще се разположим удобно, защото каква е ползата от вас, ако не да ни създавате удобства? Хайде, тръгвай и хубаво си отваряй очите!

Хонс не почака да му повторят и изчезна в клисурата. А след като се изкачи на по-високо място, блъсна в дерето след себе си един голям камък, тъй че се разнесе глух кълтеж. И понеже заедно с това нададе и сърцераздирателен вик, когато малко по-късна пътят разкри пред очите му устието на клисурата, той видя войниците и най-вече щабния сержант на такова голямо разстояние, че си рече покъртен: „Ама че тичане е паднало!“.

И понеже бе повече от ясно, че те ще запазят почетното разстояние, което така бързо и убедително бяха наложили между себе си и своята гибел и че нямат намерение да се връщат, Хонс пое побавно и не след дълго достигна ручейчето, което така дълго бе носил в сърцето си като съкровена тайна.

Но той се наведе над него в часа на своето възвисяване и докато се канеше да загребе с шепя вода, за да разхлади тила си, видя своя обърнат с главата надолу образ. И след като потоци повторно устни и се напи до насита, той се изправи и тръгна да извърши онова, което му бяха внушили заблудата и привидността и за което ще чуем по-нататък.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Една привечер няколко дни по-късно пред къщата на съдията в Удула се вдигна голям шум и понеже съдията го нямаше, съдийката прати домоуправителя на портата да види какво има. А там стоеше някакъв доста изтощен, но все пак порядъчно облечен и спретнат млад мъж с пречупено перо, затъкнато в лентата на челото му. Съпровождаше го кметът на едно малко селце от покрайнините на пустинята заедно с най-видните си хора. С мек, верноподанически глас кметът съобщи, че господинът се представя за данъчен чиновник и твърди, че той бил подмамен в пустинята с коварство от някакъв нередовен длъжник, когото преследвал в изпълнение на службата си. Намерили този благороден мъж в доста окъсани дрехи, но все пак закичен с едно, за съжаление, пречупено перо и затова за всеки случай го изкъпали и намазали с благовония, а сега го водели при съдията, та той, като най-високоблагороден, да окаже на все пак по-малко благородния господин нужната подкрепа, каквато те не били в състояние да му предоставят.



През цялото време докараният кимаше усърдно с главата накрая каза:

— Наистина, нищо не може да се добави към тези думи! Най-малкото, за да не потъне този и без друго красноречив случай в море от приказки, което ничие търпение не би могло да издържи. Трябва само да отправя упрек, че най-важното в речта на този доблестен мъж се крепи на израза „господинът се представя за...“, тъй както лозата търси да се залови за дървения прът, забит от градинаря до нея, та да има по-стабилна опора. А също, че по-нататък употреби фразата „той бил“, вместо „той е“, както и „за съжаление, пречупено перо“. Трябва да отправя упрек, защото изразите „господинът се представя за...“, „той бил“ и „за съжаление“ подсказват, че съществува само вероятността да е така, и то малко съмнителна, и че само за всеки случай е уместно да ми се окаже известно внимание. Но щом се намеква за вероятност, струва ми се, така се намеква и за много други неща. То би могло да означава, че става дума за човек, на когото данъчният чиновник е по петите и който няма ден и нощ покой от него, тъй че не вижда друго спасение, освен в разделения свят на хора, които бягат от данъка, и хора, които бягат подир данъка, да се опита да намери мястото си от другата страна, та най-после да си поеме дъх, защото няма да хукне да гони самия себе си. Но ако кажех това и ако твърдях, че по непочтен начин съм си присвоил такъв неполагащ ми се чин и съм затъкнал в лентата на челото си, за съжаление, пречупено перо от врана, та да го помислят за щраусово перо, дадено ми като отличие от нашия владетел фараона, да живее вечно — ако кажех това, тогава доблестният мъж нямаше да говори за някакво „представяне“, а без колебание щеше да употреби формата „той е“ вместо „той бил“, както направи преди малко. Затова трябва да му отправя упрек, че на чиновника на фараона присъжда само „вероятността“, а на лъжливото мръсно куче „истината“. Но, питам ви, кой стои по-високо — мръсното куче или чиновникът? А от друга страна, кое е по-ценно — „вероятността“ или „истината“? И не трябва ли по-ценното да се отреже на висшестоящия, а по-малоценното — на нисшестоящия; тоест на чиновника да се присъжда „истината“, а на мръсното куче — „вероятността“? Кажете, така ли е, или не?

— Колко хубаво говориш — възкликна домоуправителят на съдията. — Дори започвам да си мисля, че „истината“ е не само на

страната на чиновника, но и на твоя — което все пак още не означава, че ти си чиновник. Ала аз ще те приема като такъв и ще присъдя „вероятността“ на мръсното куче. Но както този доблестен мъж от покрайнините на пустинята поради предпазливост не изпуска от очи „вероятността“, за да не съжالياва после, така и аз не искам после да съжالياвам и затова няма да изпускам от очи възможността ти да си тъкмо това лъжливо мръсно куче, за което споменавах. Ще ми простиш, но аз го приемам само като „вероятност“ и не говоря за никакво „представяне“, а за „възможност“. Затова те моля да ме последваш, не в затвора, разбира се, но все пак под арест, който ще бъде съобразен с твоята „истина“, но няма да изпуска от очи и „вероятността“.

При тези думи той се обърна и даде знак на двама слуги да въведат в къщата Хонс — защото това бе самият той (за съжаление не можем повече да крием), този изоставен от всички добри духове човек — и да го сложат под грижливо наблюдение.

Съдийката обаче, която седеше зад вратата и бе доловила някои думи, и нещичко от тях бе разбрала, така че когато домоуправителят се обърна, тя побърза да се отдалечи, за да не я изненадат, че подслушва, но все пак не много, за да може пак да хвърли бърз, таен поглед към въведения млад мъж. И едва след като го разгледа, наистина бегло, но проникателно, тя си тръгна, даде знак на домоуправителя да се приближи и му каза:

— Много похвално е това, което чух, че не искаш после да съжالياваш. Затова нареди да приготвят банята — няма да навреди никому. И понеже никога не можем да знаем какви качества притежават тези чужденци, дай на младия мъж да яде и пие до насита, а след това го доведи при мен, та и аз да не съжالياвам после.

И всичко бе хубаво, най-вече яденето и пиенето, тъй че когато въведоха Хонс при съдийката, той изведнъж почувства силното и съвсем непристойно желание да обладае тази жена. Уви, уви, за разбудването на подобна пощявка немалко вина имаше и държанието на дамата, понеже тя го прие в одеяние, заслужаващо справедлив упрек, а на всичкото отгоре отпрати прислугата.

— Ах! — възкликна Хонс с възхищение, когато я зърна, защото пред заслепените му от заблудата очи се разкри нова възможност за заблуда. А тя му изглеждаше много по-примамлива от наивното

хрумване да се преобрази в друг човек, което досега го сблъскваше с толкова опасности. — Ах, как щастлива ви виждам в блясъка на вашата красота. И как великолепно сте седнали върху златния трон с цялото си съблазнително очарование! И като си помисля, че всичко това ще бъде пометено от времето, о, о, как ще ви хвърли в бездната на гибелта, където няма да остане нищо от този блясък и великолепие, освен една печална оплаквателна песен!

— Вие ме плашите — отвърна любезната домакиня с очарователна усмивка, — ала не много. Тъй като поне засега, струва ми се, блясъкът на моята красота и великолепието ми... Как точно го казахте? Ах, да — великолепието на моето съблазнително очарование! Поне засега те не са повод за оплаквателна песен, а по-скоро за песен, каквато вие вече пеете.

— И с право!

Хонс извика това тъй пламенно, че човек да се зачуди и още повече да заклати глава, защото той начаса започна да разказва една забавна историйка, с която трудно можеше да прелъсти дори селско момиче, тъй като бе много известна и веднага ставаше ясно какво му се иска.

— Ах — започна Хонс с ласкателно-плачевен глас, — как да не е тъй, когато виждам какви работи стават по света? Нима може млад човек да устои на вашето очарование и да не запламти от такава страст, с каквато Сива, надзирателят на рибните езера, се е стремил към Сина, а тя го е отблъснала? Но нима вие няма да ме отблъснете? Разбира се, че ще ме отблъснете!

— Точно така! — отвърна тя. — А вие какво си мислехте? Но наистина с удоволствие бих узнала какво е станало по-нататък с пламналия от страст господин управител или пък надзирател на рибните езера, както вие го нарекохте. Смяе ли да изкажа предположението, че отказът на момичето е помрачило разсъдъка на достопочтения господин? И то до каква степен, че той взел едно въже и се обесил?

— Точно така е станало — промълви Хонс. — Виждам, че знаете историята. И сигурно също тъй ви е известно, че пищната хубавица, която подтикнала благородния младеж към толкова ужасна смърт, за да изкупи вината си, била превърната в жалка костенурка. Изтръпвам, като си представя локвата, в която е трябвало да прекара остатъка от

живота си! Помислете само — такава красавица, а изведнъж — костенурка! Такива прелести, а сега — в мръсната локва! Дълбоко състрадание трябва да изпитва човек към бедното преобразено момиче. А то е в същото време предупреждение към всички млади жени, които от високомерие пазят целомъдрие и не дават на приятните младежи да се наслаждат на прелестите им. Защото боговете, чиято най-голяма заслуга и истинско достойнство се изразяват в зачатieto, не търпят човек да презира онова, което те самите вършат с удоволствие.

— О — отвърна съдийката с радушен смях. — Защо мислите, че бих отблъснала един хубав младеж, ако той — тук тя повдигна многозначително пръст — действително пламти от такава страст, както казвате, че е било с онзи достоен за съжаление надзирател на рибните езера?

„Сега — помислил си Хонс, — сега е моментът да разкъсам примката, опната между «истина» и «вероятност», и да превърна откровеността на моето любовно признание в откровено признание на моите истински намерения. Е, няма да мине без малко льготене, но то е само за помощ.“

С тези мисли той се хвърли в нозете на очарователната домакиня, обхвана бедрата ѝ с ръце и извика:

— Сладост моя, защо се колебаете още? Нима не се отклоних от пътя си само заради вас? И ако ви призная, че не съм никакъв данъчен чиновник, а в лентата на челото си съм затъкнал само пречупено перо от врана, та поне веднъж в живота ми да се отнесат към мене с уважение и отзивчивост — нещо, в което тук до този момент наистина сполучих... И ако ви призная, че по погрешка бях изкъпан и намазан с благовония и че проникнах тук само с лъжа — едва тогава ще разберете от какъв път съм се отклонил: заради вас! Господарко, ако е вярно, че човек като мене е роден само за да задоволява различните желания на височайшите господа, то нека веднъж задоволя желанието и на една височайша дама!

Съдийката обаче му забрани тези думи и му заповяда да млъкне малко, та да може и тя да каже нещо.

— Какво си мислите! — рече тя. — Знаете ли изобщо коя съм аз? Та не виждаш ли, че идвам от двореца на фараона? И че съм дадена в дар без право на избор? И ако не ми е позволено да избирам, мисля, би

трябвало мъжът да е поне достатъчно способен и достоен, та изборът да стане излишен. Като обезщетение и за да има справедливост!

— Ах — възкликна Хонс преbledнял. — Способен и достоен като съдията ли?

— Не съвсем — вметна тя хладно. — За двореца той може да е способен, но за съжаление, не е чак толкова достоен, че да мога да се откажа заради него от правото на избор и да бъда доволна, че всичко е както трябва, сякаш аз самата съм го избрала. Да беше тъй, за нищо на света не бих дирила друга способност и друго достойнство! А що се отнася до тебе, драги мой, ти, макар и да разказваш твърде приятни историйки, надявам се скоро да те убедя в немоцта на твоята страст към мен. Хайде, пригответи се, много ми се ще да проверя дали наистина ме желаеш така силно, както говориш...

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Ала съдийката не знаеше дали скоро ще се завърне в къщи или пък се е запилял из областта оня, комуто бе дадена в дар без право на избор и когото тя не смяташе достатъчно достоен в най-важното, което правеше избора излишен. И за да сложи край на съмненията си, тя незабавно прати човек по дирите му, за да му съобщи, че поради извънредно събитие в дома му трябва да прояви добрината незабавно да се завърне, макар и само за няколко часа. Стана, както тя желаше, и когато на следния ден съдията пристигна, той веднага влезе при нея с думите:

— Ето ме, съкровище! Но какво се е случило? Толкова ли е важно? Тъкмо сега съм претрупан с работа, затова бързо кажи защо ме викаш!

— Най-напред седни — отвърна любезната съпруга. — И стига с тези твои глупости! Знам, че не мислиш така, и се страхувам, че изобщо не проумяваш какво говориш. Нима допускаш, че ще пратя да те викат, ако не се отнася за събитие от извънредна важност. Защото въпреки цялата си леност би могъл все пак да си представиш, че причината не е копнежът ми по тебе или пък онова, което обзема порочните жени в течение на деня.

— Разбира се, дете мое, разбира се — побърза да я увери любезният съпруг и се почувства крайно неудобно. Все пак той седна, като гледаше да не е прекалено далеч от нея.

— Ти знаеш — каза през това време съдийката, — или най-малкото не си го забравил, че преди да ти бъда дадена в дар, за съжаление, без право на избор, аз живеях сред великолепие то на фараоновия дворец!

— В палатите на Нейно Височество принцеса Никотрис, разбира се, че зная.

— О, чудо! Той си спомня! Но защо не ме оставиш да се изкажа докрай? В двореца бях чула, че преди много години — вече не ги помня — един принц от царското семейство се влюбил до полуда в

една дама, чиято целомъдреност му давала твърде слаба надежда, така че той едва не загубил разсъдъка си. В своето отчаяние се обърнал за помощ към някаква крайно съмнителна старица, която обаче се ползвала с голям успех в нашите среди. И така тази старица — за да завърши мисълта си — намерила начин колкото се може по-често да среща и да ласкае онази целомъдрена дама, изпълнявала и най-тайните ѝ заръки, докато накрая успяла напълно да спечели доверието ѝ. Но тъй като нетърпението на принца не позволявало вече никакво отлагане, тази готова на всичко старица започнала най-напред от време на време, а после постоянно да носи със себе си едно кошче, в което — каква гадост — криела костенурка. Това естествено възбудило любопитството на дамата и също така естествено тя запитала старицата защо постоянно мъкне кошчето със себе си. Старицата хитро се опитвала да се измъкне, дърпала се, отказвала да отговори, а само подхвърляла, че ѝ е „много трудно да каже“, замайвала я с изрази като „Ах, по-добре да не споменавам за това!“, „Толкова ужасна история!“, както и с още по-съблазнителното „Не е за пред дами!“. Всичко това, приятелю мой, се заплащало от принца и затова не проумявам как изобщо е възможно дори да се споменава за някакво намаляване на разходите за царското семейство — та това е крайно недостойно! И когато принцът успял да набави една по-значителна сума, старицата склонила да позволи на дамата да хвърли поглед в кошчето — изумен и сепнат поглед — като при това избухнала в горък плач. В кошчето носела, хълцала и вайкала се тя, своята племенница — или по-точно онова, което било останало от нея. А някога тя била толкова красиво и мило момиче, надарено с такава пищна хубост, че един надзирател на рибните езера — доколкото не ме лъже паметта — бил обзет от пламенна страст по нея. Но понеже тя категорично го отблъснала, от това господин надзирателят напълно загубил разсъдъка си, тъй че взел едно въже и се обесил. А за да изкупи вината си за ужасната смърт на този цъфтящ младеж, тя била превърната в костенурка и в този си образ трябвало да изплаща своя грях. Защото боговете запретяват прекалената целомъдреност, тъй като тяхната най-голяма заслуга и първо достойнство е зачатие и те не търпят човек да презира онова, което те самите вършат, и то с удоволствие. И тъй, старицата проливала горчиви сълзи над участта на своята племенница, вайкала се, че никой няма да ѝ помогне, защото човек можел само да

изпитва състрадание към нещастното създание, а това било предупреждение към всички млади жени, които от високомерие пазят целомъдрие и не дават на приятните младежи да се насладят на прелестите им... Виждаш ли, тази история страшно потресла дамата, защото кой иска да се преобрази в костенурка? И след една мъчителна нощ тя пратила да повикат принца и за радост на младия мъж направила всичко необходимо, за да не пролива горчиви сълзи над пропилияния си живот в образа на костенурка.

— С огромно удоволствие изслушах твоя разказ — отвърна съдията. — Но изниква въпросът дали това преображение е било действително, или само измислено? В първия случай споменатата дама своевременно се е вслушала в отправеното ѝ предупреждение, но във втория — тя е станала жертва на измама... Ах, какво говоря! Незабавно трябва да се поправя — тя би станала жертва на измама, ако не се касаеше за принц, но в случая тя е станала съучастничка в консумирането на една висша благодат.

— Твърде умни са съдиите в тази благословена страна — отвърна съдийката. — Но не пратих да те викат, за да те забавлявам с разни истории. Имам съвсем други намерения, ти какво си мислиш? Затова ще продължа и ще ти кажа, че от тази така трудно осъществена връзка в царското семейство се родило нещо, което, струва ми се, вчера или пък беше завчера? — успях да разпозная, когато ми представиха един чужденец, пратен, доколкото разбрах, при тебе. Исках само да те уведомя. Може и нищо да не излезе от цялата работа, може да съм само жертва на фантазията си, но главата ми гори! Защото помисли: в края на краищата това е царска кръв!

— Напълно съм съгласен с тебе — извика съдията и скочи на крака в голяма възбуда. — Не бива после да съжаляваме! Дори да е заблуда, не губим нищо, но вероятността да е замесена царска кръв оправдава всяка предпазливост!

— И аз така помислих — отвърна съдийката. — Много е възможно да греша. Но ако не греша и ти не вземеш необходимите мерки, последиците ще бъдат невъобразими!

— Ама разбира се, че ще взема мерки, и то веднага! — извика съдията, като крачеше напред-назад възбудено.

— Може би — каза съдийката колебливо, — може би ще ми разрешиш да застана скрита до прозореца и ще наредиш да доведат

чужденеца пред двора. Така ще мога по-добре да го разгледам, още веднъж да проверя дали предположението ми е вярно и ще ти кимна, ако се убедя, че не съм се излъгала.

— Виждам, че заедно с подаръка на фараона в моя дом е влязла благодатта на боговете! — извика съдията крайно зарадван и бързо изтича да нареди това, което тя го бе посъветвала.

И само след малко по заповед на съдията Хонс бе отведен в женските помещения. А когато мина под прозореца, съдийката усърдно закима на съдията, застанал недалеч от нея, после се улови за сърцето и падна върху дивана.

— Но какво ти стана? Какво има? Напълно ли си сигурна? — запита съдията.

— Напълно сигурна не мога да бъда — отвърна тя колебливо. — Но ти сам виждаш как ме вълнува този момък. За миг имах чувството, че сърцето ми ще спре! Сега, като размисля по-спокойно, наистина не мога да се закълна, че тъкмо той е потомъкът на принца. Но кажи ми, защо тогава тъй се развълнувах? Не видя ли как се строполих на дивана? Дали това беше сигурен знак, или само нервите ми не издържаха? Това ти ще решиш!

— Аз да реша? — извика обаче съдията възбудено и нетърпеливо. — Какво зная аз? Не мога нищо да реша. Но ще наредя да ти го доведат и ще го поверя на тебе, та да се позанимаеш малко с този момък и изясниш какъв е случаят с него.

— Да бъде, както казваш! — прошепна съдийката. — Неговият случай и всичко друго, свързано с него, ще проверя с удоволствие. Само заради тебе ще се заема с момъка и ще се подложа на това усилие, макар че от твоя страна е направо прекалено!

— Прекалено! — отвърна съдията ядосано. — Какво значи тук прекалено? Трябва да се изпълнява дълг!

— Е, щом ми заповядваш, ще го направя — каза тя. — Нареди тогава да ми го доведат. Ще видя как ще се оправя с него.

Тогава съдията излезе и прати Хонс при жена си. И докато Хонс вече седеше до нея, той отпътува обратно, като нареди да съобщят на съдийката да не скъпи времето си, та после да не съжалява.

И едва бе излязъл от портата с мисълта, че е наредил всичко отлично, съдийката се освободи от дрехите си, а на Хонс мина през ума, че няма да е зле, ако и той свали ризата си.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Ето как цялата благодат на боговете, дошла от двореца на фараона, така великолепна и пищна, бе отредена за Хонс и той ѝ се отдаде сред облаци благоухания с голямо удоволствие. Но за съжаление, всичко преминаваше под знака на заблудата и затова злото неотстъпно го следваше, макар той да не го забелязваше. Ала то вършеше своето тъмно дело невидимо и незабележимо, тъй че един ден, когато през месец Фаменут потеглиха със съдийката из страната, за да се настанят удобно сред прохладата на някоя акациева горичка, срещу тях се зададе, измъчен и покрит с прах, данъчният чиновник. Той бе придружен от помощник, тъй като вече му бе невъзможно сам да мъкне списъците.



— О, щастие, о, благодат! — извика данъчният чиновник и дълбоко се поклони, тъй че двете щраусови пера, затъкнати в лентата на челото му, се разлюляха, а пък помощникът му, който също носеше щраусови пера, опули очи. — Вие двамата се наслаждавате и прекарвате приятни часове! Трудно ще обърнете внимание на нашето

тегло и аз трябва покорно да се извиня, че с жалкия си вид оскърбяваме вашия взор.

— Действително нямате вид да идвате тъкмо от баня — отвърна съдийката, — и, ако не ме лъже обонянието, дори понамирисвате, тъй че трябва да ви помоля да стоите малко по-надалеч.

— С удоволствие, любезна моя, ще изпълня заповедта ти — отвърна данъчният чиновник, — защото наистина нямам намерение да ти досаждам повече. Но ти, млади и стройни щастливецо, който, надявам се, жертваш всички сили в служба на тези прелести, какво ще кажеш за нашите данъчни списъци? Не потръпваш ли и ти като всички при въпроса дали длъжникът, когото търсим — за съжаление, без установен адрес — не пребивава във вашата област?

— Потръпвам — каза Хонс задавено, понеже гърлото започна да го стяга, — това е навярно най-точната дума, ако трябва да опиша какво изпитвам при вида на вашите списъци. Сякаш студени ръце се протягат от гроба към мене, и изведнъж вече и дума не може да става за наслади и радостни жертви.

— Не искам да повярвам! — отвърна съдийката и измери Хонс с недоверчив и преценяващ поглед. — А още по-малко ще търпя да не ми се наслаждаваш повече! Защото нали ми приказваше за „съблазнително очарование“ и „пламенна страст“, а сега изведнъж слушам за студени ръце от гроба и виждам как погледът ти, вместо да се плъзга благоговейно по моите прелести, е пълен с ужас и не се откъсва от някакви гнусни данъчни списъци, при чийто вид — готова съм да призная — и мен побиват леки тръпки. Защото дори в двореца на фараона понякога настъпваше оскъдица и тогава винаги се казваше, че данъците не били прибрани навреме.

— Точно така! — кимна данъчният чиновник опечалено. — И аз трябва да те нарека не само прелестна, но и разумна — първо, защото не търпиш да угасне страстта на твоя наконтен любовник, и второ — защото не ти липсва проникателност, тъй като един неизплатен данъчен дълг представлява не само безсрамна гавра с данъчните закони, но може да доведе до много, много лоши последици. Понякога дори до удръжки от заплатата! И ние ще му го върнем тъпкано на този дрипльо, когото търсим, дори да се наложи да го доведем обратно от оня свят, където, ако му е приятно, може да се върне, но само след като си плати дълговете!

— Твърде похвални са вашите намерения — отвърна съдийката и даде знак на носачите да вдигнат носилката, за да сложи край на тази неприятна среща. — Непростимо ще бъде от наша страна да ви задържаме повече, щом ви предстои такъв дълъг път.

— Щастливо пътуване — отвърна данъчният чиновник. — Пожелай и на нас щастие, защото, макар да понамирисваме и ти да бързаш да се отървеш от компанията ни, тъкмо нашата воня прави възможно разцъфтяването на твоите прелести. Та щеше ли да си така очарователна, ако не можеше да поддържаш красотата си с всевъзможни мазила? А откъде идва всичко това? Не ми се вярва някой да ти ги купува. А дори да е така, знам от опит, понеже съм разговарял с вещи хора, че парите, с които плащате, не падат от небето.

След като носачите тръгнаха с носилката, в която седеше съдийката, Хонс поизостана и запита със запъване, понеже гърлото все повече го стягаше:

— Каж ми все пак, ако ти е разрешено да говориш, кой е този нещастник, когото търсите с вашите списъци?

— Нещастник! — отвърна чиновникът и кимна утвърдително. — Ти го наричаш „нещастник“ и си напълно прав, защото лошо му се пише, когато го заловим. А то е само въпрос на време, което уголемява списъка му с лихви за просрочка и с разходи за предупреждения и инкасиране. Нещастникът се казва Хонс и, за съжаление, е много, много добре познат на данъчните власти.

— Но може би дъхът на живота вече е отлетял от него — заекна Хонс, — или пък му е бил отнет насила: помислете колко лоши хора и диви зверове скитат по света, тъй че нищо чудно душата му да почива в Западния град отвъд пустинята.

— Да почива? — извика диво данъчният чиновник. — Да почива ли чух? Как може една душа да почива при толкова неизплатени дългове? А нима неговата кончина е служебно установена и е вписана в делото му? Виждаш, че твоето предположение е направо смешно както от морална, така и от административна гледна точка и аз в никакъв случай не мога да го приема. Знам пътищата на този дрипльо, защото достатъчно дълго тичам по петите му и вече два пъти получих като отличие щраусови пера. Подобно нещо не остава у нас невъзнаградено. Тъй че имам желание и за трето перо. А на това се надява и моят помощник, който още стои със зяпнала уста, макар че не

разбирам как може да се учудва повече след второто щраусово перо. О, богове, вие направихте да заприличам на куче, но поне не ме лишихте от благодатта да притежавам добър кучешки нос. И размисля ли добре, виждам, че всичко у мен тръпне от предчувствие, сякаш подушвам позната миризма, макар и примесена от непривично и объркващо благоухание.

— Заблуждаваш се — прекъсна го Хонс, дълбоко угрижен. — Тази миризма не е нищо друго, освен достойната, но за съжаление, доста неприятна воня на усилие, пот и рядко сменяна риза, която подвежда твоя фин нос. Не забравяй, че този, когото преследваш, живее сред същите мъки и терзания като тебе и също много рядко има възможност да сменя ризата си. Ето защо никак не е трудно да объркаш неговата миризма с твоята собствена. Но сега не желая повече да ви досаждам. Благоуханието — нали така каза? — те обърква, и понеже смея да смятам себе си за носител на това благоухание, бързам да ви напусна по причини, които сигурно разбирате и които, мисля, не е нужно повече да обяснявам.

След тези думи Хонс се отдалечи колкото се може по-бързо, за да настигне носилката, която бе отминала вече доста напред. Но облъхнат от студения ужас на бездната, той вече не можеше да удовлетворява сладостните желания, които обземат лекомислените и в безгрижието си малко глупави хора, защото Хонс бе много угрижен и съвсем не глупав. От време на време отстрани го стрелкаше недоверчив поглед, извиращ от зелени и блестящи очи, а една хладна и лукава усмивка попарваше като слана напразно извиващите се за ласки устни.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Така студеният ужас на бездната облъхна Хонс и му попречи да задоволи желанията на съдийката в акациевата горичка. И когато през месец Мисори, по времето на Голямата жега, се завърнаха обратно, той пътуваше с багажа и робите. А съдийката още от своята носилка прати да известят на тръгналия да я посрещне съпруг, че вече е напълно убедена в измамния облик на чужденеца, който за малко не я заблуди, че притежава царска кръв, а за подобно нещо и дума не можело да става.

Когато обаче в някакво село Хонс се наведе над един водоем, за да утоли жаждата си, той зърна зад себе си едно мрачно и учудено лице. Човекът бързо се извърна към селяните, които се дивяха на преминаващия кортеж, и каза:

— Не е ли това данъчният чиновник? Не ни ли каза, че е такъв, когато го намерихме в пустинята да умира от жажда?

— Да! — извикаха неколцина. — Той е! Нали по заповед на старейшините трябваше да го изкъпем и намажем с благовония, макар че по-добре да го бяхме оставили да умре? Как да не го познаваме!

След това човекът се обърна отново към Хонс, а лицето му бе тъй мрачно, както преди, и му каза:

— Значи ти си бил, я виж! — И отмина с привидно безразличие.

Но щом Хонс си тръгна, за да настигне отминалия доста надалеч кортеж, един камък го улучи по рамото и му причини голяма болка. Това много го зачуди и той се извърна, за да разбере каква е работата, но не забеляза на пътя жива душа. Едва тръгна отново, и подире му полетяха говежди испражнения.

А когато стигна до следващото селце — все още изостанал от групата — говеждите испражнения се заизсипваха върху него на цели купчини като градушка. И понеже сред тази градушка имаше и по някой друг камък, едър колкото юмрук, а недалеч се виждаше тълпа селяни със сопи, които явно го чакаха, тръпки на ужас побиха Хонс. И той си помисли нещо, което истинските данъчни чиновници в своята

наглост, за съжаление, никога не си помислят: „Какво страшно отмъщение може да ги връхлети заради техните безчинства! Да ти замръзне кръвта, само като си го представиш!“. И понеже Хонс притежаваше бистър ум, уплаши се много, толкова се уплаши, че веднага проумя колко безсмислено ще бъде да уверява озверените селяни, че не е истински данъчен чиновник. Думите му щяха да прозвучат като жалък опит да им се измъкне.

— О — изпъшка той, докато прехвърляше крак през плета край пътя, — колко жестоко е всичко! Едва отхапах само късче от забранения плод, и трябва да заплатя така скъпо за целия! Защо ми трябваше да се оставям на заблудата и защо не отхвърлих бълнуванията на моя навярно пламнал от жегата мозък? Исках поне веднъж да ми е добре и си присвоих този образ, в който сега всички безусловно вярват и заради него ме причакват със сопи!

Парче от тухла го улучи в главата и Хонс сам не разбра как хукна в ужас през ливадите, колкото му държаха краката. Но той не бе вече пъргав, както преди, и истинско щастие беше, че на пътя му отново се изпреди едно светилище, в което можеше да се скрие на първо време.

След като си пое дъх, той се огледа и разбра, че отново дължи спасението си на божествения Небесен скитник, в чиято чест бе издигнато светилището. И понеже не искаше да сметне това за случайност, а за поличба и предзнаменование, че провидението го закриля, той се обърна с известна сдържаност към божеството:

— Отправлям ти естествено благодарност от напълно изтерзаната си душа, но ако е възможно, не ми пращай на помощ пак цяла армия, в която царят такива груби нрави, че лесно би се стигнало до ново недоразумение. Моля те, дано ти хрумне нещо по-добро! Можеш да сториш това, разбира се, че можеш, погледни ме само колко съм отчаян! От едната страна ме преследват данъчните списъци, а от другата — сопите на селяните, така че сякаш отвсякъде студени ръце се протягат от гроба към мене и както да въртя и суча, отвсякъде ме облъхва леденият ужас на бездната, тъй че у мен секва всяко желание за живот! И ето, аз лежа в прахта, не непременно от преклонение пред теб, а понеже вече не зная какво да правя. Така че, моля те, докажи своето могъщество и ми помогни — навярно за теб е съблазнително да откриеш изход там, където всички пътища са затворени ту от данъчни

списъци, ту от селски сопи, тъй че е невъзможно човек да отърве кожата си!

И ето, във въздуха внезапно се чу бучене, изви се силна вихрушка и отнесе покрива на светилището. Някой улови Хонс за косата и го вдигна във въздуха, нещо, което бе крайно болезнено, но навярно не можеше да се избегне, защото по него явно нямаше друго здраво място, където да бъде хванат и запратен на юг с бързината на вятъра. Хонс се носеше над пустеещите поля все по на юг и стигна до града на Добрия бог, където се издигаше кулата на неговия храм в знак, че тук царува и властва единствен той. А когато вихрушката го довлече тук, из нея се чу жален глас:

— Не мога повече!

А друг глас грубо отвърна:

— Тогава го пусни на земята, да не мислиш, че ще го нося сам?

И небесните духове го пуснаха на земята, но понеже продължиха да бушуват и се вият из въздуха, с това намалиха скоростта на падането му и Хонс леко тупна сред тълпа богомолци. А те напиреха и се блъскаха и така увлякоха Хонс със себе си в преддверието на храма, а оттам по стълбите към средния двор, където в сребърно корито се плискаше водоскокът на Добрия бог.



СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Този двор бе определен за търговията, свързана с църковната служба. И трудно можеше да се каже дали тази търговия служеше на Божеството, или обратно. В двора можеха да се купят различни птици, всякакви животни за жертвоприношение, както и множество видове хлебчета, произвеждани и продавани от промъквачите се между богомолците църковни служители и жреци. И щом вярващият се сдобиеше с някоя от предлаганите стоки, той преминаваше през една широка порта в двора за жертвоприношения и там връчваше на жреците онова, което в средния двор бе купил срещу пари и скъпоценности пак от тях, тъй че жреците с малко стока можеха да въртят твърде доходна търговия. На мястото на някогашните колачи на жертвени животни сега в управата на храма бяха назначени статистици, които следяха да има ред в жертвопринасянето и да не се загубва нищо, като отива в ръцете на търговците, загрижени повече за сделките си, отколкото за Божеството. Прочути в това отношение бяха жреците на многоликия Небесен скитник, а велики управници бяха бащите, приятелите и братята на весталките, които свещенодействаха при най-значителните и тържествени богослужения и се бяха обрекли всецяло на нежния Нощен владетел.

Когато Хонс пристъпи към портата на вътрешния двор, жадно устремен към земния образ на Божеството, за ръката го улови някакъв църковен пазач и се вгледа в него настоятелно.

— Е, какво става? Къде е твоята жертвена кокошчица? Или мислиш, че сме без очи? Оттатък са сергиите, марш оттук, безобразнико, и да не си посмял да се върнеш с празни ръце!

Хонс обаче, който след вихреното му пренасяне се чувстваше в храма като у дома си, разпери ръце с жално шеговита гримаса, повдигна рамене и като поклати глава потупа парцалите, останали от ризата му.

— И таз добра! — учуди се пазачът, който незабавно разбра какво означават тези жестове. — Значи негодникът не притежава

нищо, а се е домъкнал тук? Но какво си въобразяваш? Няма ли да продадеш и последната си дрипа, та да станеш мил поне на боговете, щом не си мил вече на хората? Или си мислиш, че ще ти потръгне някога, ако не изпълняваш църковните предписания? Това наистина ме въбесява и с удоволствие бих те цапардосал по мутрата, ако не бе забранено. Но по погрешка все пак ще ти тегля ритник в пищялките, та да се махнеш оттук и да не препречваш пътя на другите.

И той действително вдигна крак, за да го ритне, но преди да успее да стори това, от вътрешния двор долетя глас:

— Мръднете малко по-напред!

А Хонс, без да обръща внимание на вдигналата се врява, се откъсна от ръцете, които се опитваха да го задържат, и в своето отчаяние се втурна към жертвеника на Божеството. По пътя си събори пазачи и вратари и разблъска ужасените весталки девици — поне така се наричаха заради своята служба, но не бяха весталки заради своето девичество. Хонс падна ничком пред гладкия, пронизан от метеорит камък, който сто бели крави бяха домъкнали в храма от ширналата се на север пустиня.

Неговото втурване в двора предизвика ужас и сковаващ страх сред богомолците, понеже нечисти ръце се бяха допрели до жертвеника, а мръсни нозе бяха осквернили прага на светилището. Но тъй като Хонс здраво се бе заловил за камъка, никой не се осмеляваше да го докосне, за да не падне веднага мъртъв на земята. И понеже противно на всички очаквания и предписания Хонс остана жив, шепнешком бе проведено бързо съвещание и се взе решение да се помогне на забавилото се чудо, докато Хонс с разтреперани устни мълвеше безсмислени думи над камъка. За тази цел бе повикан един секироносец, който трябваше да запрати брадвата си по Хонс, та да падне той, принесен в жертва върху свещения камък.

И ето, страшният мъж вдигна оръжието си с блестящо острие, прицели се с присвито око и замахна, ала в този миг благият Лунен бог направи простосмъртния човек невидим за очите на другите и го пренесе в своето благодатно царство.

— Мой мили, верни Хонс! — каза му Добрият бог. — Твоята бедна, изтерзана душа ще намери при мен покой. Моето царство е огромно и изпълнено с благодат, тъй че върви и прави каквото ти се харесва!

Тогава Хонс се огледа и видя сред Облачното царство една обляна от лунна светлина тиквена нива, чиито плодове бяха приятно закръглени и синееха в нощния мрак. Посред нивата се издигаше караулна колиба и в нея се бе изтегнало едно лунно момиче, което не носеше нищо друго, освен една звезда в тъмните си коси.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Но един ден — кой, мислите, пристига пред портата на Лунното царство и блъска по нея така, че ще я продъни?

Отвън стоеше някакъв мъж, а в лентата на челото му бяха затъкнати три щраусови пера. От двете му страни чакаха двама помощници, единият от тях носеше вече две щраусови пера на челото си. Това бе той, данъчният чиновник с неговите придружители, натоварени със свитъци и списъци, които крият тайните на данъчната служба.

Лунният бог седеше с приближените си на трапеза и пиеше от стакан, издялан от слонова кост. Когато чу врявата пред портата и му съобщиха кой е там, богът изрева като бик:

— Дръжте ме! Та това е вече прекалено!

И заповядва да разтворят портата, и с пръхтящи ноздри, така че пара се вдига над звездите, се втурва към натрапника и му изкрещява:

— Защо преследваш раба мой? Защо тичаш по петите му като краставо куче, чакал такъв? Защо го измъчваш до кръв, дървеницо недна? Никога ли няма да намери покой от тебе, чудовище с чиновническа мутра? Да се пръждосваш оттук, иначе ще забравя, че ме наричат всеблаг!

— Само по-полека! — отвърна данъчният чиновник. — И си поеми дъх. Този човек в края на краищата има да плаща данъци! А ти го взимаш под закрила? Тъкмо ти ли, за когото харчим толкова много пари и ни струваш тъй скъпо? Че откъде да вземаме средствата за твоята издръжка, ако ни лишаваш от възможността да събираме данъците?

При тези думи небето наостри слух, сред съзвездията настъпи тишина — замислена тишина обгърна всички живи същества, а стаканите на пируващите в звездното пространство се търкулнаха от ръцете им, те се покашляха и рекоха:

— Хм!

А данъчният чиновник направи гневно движение с ръка и каза:

— Тук трябва да се сложи ред! Не може да продължава така, както си мислиш, не може!

— Но аз съм покровител на угнетените — запротестира Лунният бог, само че вече по-слабо. — Не мога да търпя да ми се руши авторитетът! Най-последно трябва да знаете, че ми дължите известно уважение!

— Вярно, ти си покровител на угнетените — потвърди данъчният чиновник. — Покровител и утешител на всички, които се смятат за угнетени. Но бъди сигурен, че винаги ще се намерят хора, които да се смятат за угнетени. И да ги затрупаш с пари, те пак ще викат към тебе: „Помощ, помощ!“. А за да има и тук някакъв ред — защото ние съвсем не сме толкова лоши и можем да разберем потребността от недоволство — нашите най-висши управници, както сам знаеш, заповядаха да ти се издигне храм, а култът в твоя чест да бъде включен в служебния календар на позволените божества. С две думи: ти получи официално разрешение и бе регистриран. Но естествено, в това трябваше да има някакъв смисъл, който да служи на по-висши интереси. Ние си представяхме нещата така: Ти ще утешаваш нещастните, може би с оглед на едно по-далечно бъдеще, нали? Ние ще се грижим за безусловното ти обожаване от народа, който ще вярва, че в тебе има нещо всевише, а ти ще го даряваш с благодат, като му разрешаваш да те призовава и да очисти душата си от нещастията, при което ще му показваш пълното си съчувствие. Такова нещо облекчава неимоверно! Само прякото участие и дори намесата в нашите работи естествено ще ти бъдат отказани.

— Добре, но къде остава тогава моето всемогъщество?

— Твоето всемогъщество се изразява в това, че всички вярват в тебе! Ако хората престанат да ти вярват, ти начаса ще престанеш да съществуващ. И трябва да ти призная, че ние поддържаме у хората пламъка на вярата в нашите официално разрешени богове по твърде сложен начин. Трябва да се върши разяснителна работа във ваша полза, трябва да се покаже на народа нещо осезаемо, а това значи: храмове, злато и скъпоценни камъни, менажери със свещени животни. Трябва да се устройват празненства, за чиито разходи ти изобщо нямаш представа! Освен това вярата трябва постоянно да бъде под контрол, за да не би някоя опасна ерес да разбунтува масите. Какво си мислиш? Както хората изведнъж започват да се нахвърлят върху нас

със сопи — това впрочем бързо им го избихме от главите — по същия начин захващат току-тъй да вярват в някой бог, неконтролиран от държавата, създател на Небето и на Земята. Но моля те! Докъде ще стигнем така? Виждаш, че не на последно място заради тебе сме принудени да поддържаме съдилища и затвори, а знаеш ли колко скъпо струват! Най-последно трябва да проумееш, че ти — прости ми за образа, защото естествено много добре знам, че не си нито от плът, нито от кръв — ти забиваш нож в собствената си плът, когато превръщаш своето Облачно царство в приют за неиздължили се данькоплатци!

— Твърде необичайни са за нас подобни речи! — отвърна Лунният бог. — И почти дъхът ми спира от възмущение, когато ги слушам! Не е ли истинско безсрамие това, което ми говориш в очите?

— Това е истината, чистата истина! — увери го данъчният чиновник. — Дотолкова е истина, че е забранено да се говори за тези неща.

— Подобна забрана ми изглежда съвсем уместна — вметна Лунният бог, — защото ние не сме свикнали да слушаме такива думи.

— Обикновено избягваме да ги споменаваме, а в различните наши учреждения цари, общо взето, мълчаливо съгласие по този въпрос. То се изразява в опрощаването на известни нередности, допускани от нашите божества. За съжаление, трябва да кажа, че, изглежда, тук липсва всякакво разбиране по въпросите на съществуването, затова се налага веднъж завинаги да се заяви открито как стоят нещата.

След тези думи всеблагият Лунен бог замислено захапа долната си устна.

— Да, разбира се — каза той. — Аз съм в голямо затруднение. Но не може ли поне веднъж да се направи изключение? Та тук става дума само за един данькоплатец, не за всички! Разбери ме добре, разбери ме правилно: аз съм изцяло за реда и законността, макар да не ми личи. Според официалната прокламация например аз съм съзателят на календара. Но в сегашния случай трябва да проявите към мен разбиране. Може би пък тази единствена намеса на боговете в една неизбежна, но все пак досадна неуредица да е за добро?

— Неуредица ли? — запротестира данъчният чиновник. — Неуредица ли чувам? Докъде ще стигнем, ако вземем да признаваме, че съществуват неуредици? И то дори неизбежни неуредици? Знаеш ли

какво? Ти си прекалено добър. Това, че те наричат „всеблаг“, е помрачило съвсем погледа ти за действителността.

— Хайде, хайде! — успокои го Лунният бог. — Та това беше само предложение.

— Съвсем неприемливо предложение! — отвърна данъчният чиновник.

Двамата се измерваха с изпитателни погледи и всеки преценяваше как може да сломи упорството на другия.

— Виждам — каза накрая данъчният чиновник, — че отказваш да ни предадеш длъжника Хонс.

— Само обмислям по-задълбочено положението — отвърна живо Лунният бог.

— Добре! Сигурен съм, че моите доводи все пак са ти направили известно впечатление.

— Разбира се от само себе си. Нима спадам към низшите и ограничени духове?

— Тъкмо затова се учудвам, че при моето справедливо искане...

— Трябва да кажеш само „искане“, а не „справедливо искане“.

— При моето искане, на което не може да се отрече справедливост...

— Известна справедливост.

— Е, добре! С две думи: учудва ме, че се натъквам на съпротива!

— Разбери ме правилно — каза Лунният бог. — Донякъде вече съм дал дума.

— Така ли — извика данъчният чиновник. — Значи смяташ, че трябва да те принудим да се откажеш от своята наистина човеколюбива постъпка — моите уважения, няма що!

— Да ме принудите! — избухна божеството.

— Е, искам да кажа, че бихме могли да свикаме съвещание на боговете, като призовем най-просветените умове, и на него да се вземе решението, че твоята постъпка е неправилна и трябва да бъде обявена за невалидна. Така ти ще утвърдиш доброто си име и, без да понасяш упреци, ще можеш да заявиш, че нямаш вина за неуспешния край на твоето така великодушно начинание.

— Защо не влезеш? — каза Лунният бог. — Ще обсъдим нещата на спокойствие.

Обсъжданията се проточиха дълго и в тях постепенно бяха привлечени всички прочути съдии и богове. Но твърде бързо, това е повече от ясно, бе издадено временно разпореждане, което гласеше: „Тъй като ако не постъпват данъци, скоро ще настъпи безредие както на Небето, така и на Земята, а при липсата на средства дори този съдебен процес не може да стигне до решение, Хонс се връща отново към земния живот, за да се труди там с пот на челото и си изплати данъците“. Малко неясно се казваше, че следва да се отбягват изтезанията и — напълно в духа на изложението — че не бива да се предявяват към него несправедливи искания.



Това означаваше много, но и нищо, тъй че Хонс твърде скоро бе постигнат от преждевременна смърт. Ала преди още душата му да

излети от тялото, неговият образ бе изваян от камък, за да може статуята му да приеме вместо него окончателната присъда.

Но тя и до ден-дневен не е произнесена и, изглежда, всички са се примирили с временното разпореждане, защото така им е по-лесно.

Ала когато Земята се затресе, хората от Елефантиния чак до Делтата, от Уру в Халдея до Либийската пустиня и от всички краища на света си шепнат, че Хонс, каменният човек, е изгубил вече търпение. И че някой ден ще слезе от постаментата си, ще прогони немарливите съдии и тогава ще произнесе своята присъда, за която тепърва ще има да чуем!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.